Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 217 (15840) | 1981 оной сентябриин 19, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ЭШҮҮРЭЙХИДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР АЖАЛЛАЯ!

...малаа тэжээлээр, тэрэ тоодо таряа талханай ...хүсэд хангаха, ороохото ургамалнуудаа хүдэл... 15 үдэртэ хуряажа дүүргэхэ, гүрэндөө түсэбһөө ...мянган центнер таряа худалдаха, ажахыдаа хэрэг... түрэнгэ хүсэд хүрэхөөр бэлдэхэ гэһэн тодорхой ...уялгануудые Бэшүүрэй районой XXI партсъез... нэрэмжэтэ колхозниигууд болон мэргэжэлтэд абаһан ...Тиигэжэ зуураа тэдэнэр тариалан, сабшалан дээ... бүхы ургасаяа заахашье гээлтэдэ оруулан... болзорто хуряажа абая, бүгэдөөрөө эмхитэй... эрбэхитэйгээр, журамтайгаар ажаллая, ерэхэ жэ... ургасын түлөө тэмсэе гэжэ республикынгаа га... ...бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ уряа бэшэгээр ...байна. Энэ үүсхэл КПСС-эй обкомдо дэмжэгдээ. ...хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэгдэжэ, халуу... ...дээд, коллектив бүхэн өөһэдынгөө хэхэ ажалые ...дэшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые ...байнхай.

...Охин-Булагай совхозой хүдэлмэришэд болон ...хүршэнэрэйнгөө уряада харюу болгон, энэ ...ургаса бүрин һайнаар хуряажа абахые орол... байна. Тиихэдээ ипатовска арга үргэнөөр хэрэглэ... ...хуряалга дээрэ комбайнуудаа, автомашина... тракторнуудаа һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, 67 мянга центнер ороохо таряа суглуулжа абаха, гүрэндэ ...худалдаха түсэбөө дүүргээд, октябрь һара гаратар ...хүсэд хүрэхөөр хаажа, 1-дэхи ба 2-дохи ...шанарта хүргэхэ, октябриин 10 хүрэтэр 1600 ...намарай паар хахалха, бүхы һолоомоёо ноябриин ...хуряажа, һурилжэ дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. ...эндэ ургаса хуряалга хурданаар ябуулагдана, гек... ...арба гаран центнер тариан абтана.

...үүсхэл Хяагтын, Кабанскын, Түнхэнэй бо... районуудай ажахынуудта халуунаар угтагдаа. ...районой Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Дружба», ... Хүдэриин совхозой механизаторнууд энэ ...тайлаһан баян ургасаяа түргэнөөр, һайн шанар... хуряажа абаха гэжэ үсэд шангаар ажаллажа бай... ...шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө амжалтатай... ...бэлүүлээд, мүнөө ороһо таряа, хартаабха хурлал... ...оронхой. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэ... бэшүүрэйхидэй урлае баяртайгаар хүлеэн абажа, ...ондо гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө хоёр да... ...дүүргэхөөр шиидөөд, ургаса хуряалгала ...һайнаар ябуулжа байна. Колхозой комбайнер... ...хорёод центнер таряа хуряана. Һүүлэй мэ... Хяагтын районой ажахынууд таряа хуряалгаяа ...гектар бүриһөө дунда зэргээр арба гаран цент... ороһо суглуулба.

...бэлэдхэхэ, таряа хуряаха хүдэлмэри Кабан... районой ажахынуудта эмхитэйгээр, эршэтэйгээр ...байнхай. Кабанскын шубуунай фабрикын, ...ОПХ-гай коллективүүд тэжээл бэлэдхэхэ түсэ... амжалтатайгаар дүүргээд, ороһо таряагаа, хартааб... хуряажа хахадлаха дүтэлэнхэй. Эдэ ажахынууд шэ... ургасынгаа дээжые гүрэндөө тушаана, үрэһэндэ хаа... һолоомоёо тэрэ доронь суглуулжа, намарай паар ...Мүнөө түс районой ажахынуудта 6 мянга гаран ...намарай паар хахалагдаад байна.

...юрэнхы дээрээ республика дотор ургаса хуряа... тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин ябаса мүнөө са... ...хангалтагүй. Сентябриин 14-нэй бай... республикын колхоз болон совхозуудта үбһэ бэ... силос дараха түсэбэй хахадыньшье дүүргэгдээ... ...һаар, Тиихэдэ ороһо тарияанай арайхан 22 про... хадагдаад, тэрэнэй ехэнхинь хуряагдажа абтаадүй...

...ургаса хуряалга илангаяа Яруунын, Хэжэнгын, За... Сэлэнгын, Хоринн районуудта аали побшоор ...лагдана. Эдэхи ажахынууд ороһото ургамалнуу... ургасын һаял арбаад процентыень хадаад бай... ...ла эдэ районуудта хартаабха аалияар хурлагдана. ...ороһон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд хуряал... ...бии байтаа дутагдалнуудаа усадхахын оронда ...бороо һаатуулна» гэһэн шалтаг урдаа баридаг. Ха... ...ратай сэлмэг үдэрнүүдэй болоходо, бүхы комбай... ...балэн бэшэ байдаг. Мүн хүдэлгэгдэжэ байһан ком... ...нуудые зогсоонгүйгөөр комбайнернуудые эдеэлүүлхэ, ...һан ороһыень һаадгүйгөөр зөөлжэ абаха хүдэл... ...һайнаар эмхидхэгдэнэгүй. Тэрэшэлэн ургаса... ...агрегадуудта техническэ туһаламжа хүргэхэ, ...комбайнуудые түргэн зуура заһаха хүдэлмэри ...ажахынуудта хангалтагүй байһан зандаа. Имм... ...Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын районуу... ...ажахынуудта үзэгдэнэ.

...жэлдэ ороһо таряан жэгдэ бэшээр эдеэшэһэн бэ... ...олонхи ажахынуудай тоог дээрэ шиг ехэтэй ...орооно. Тэрэниие саг дары сэбэрлэжэ, хатаажа ...хэрэгтэй. Теэд олохон колхоз болон совхозуудта ...хатааха түхеэрэлгэнүүд байхагүй, бииньшье һаа, за... ...байһаар. Энэ тон аюултай. Олоной хүсөөр ур... ...һан, хуряагдаһан таряае гутаажа болохогүй. Ажа... ...хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд, инженернүүд энэ ...онсо харюусалгатай. Ушар иимэһээ тоогууд дээ... ...һайнаар эмхидхэхэ, ороһо сэбэрлэхэ ха... хүдэлмэриие үдэр һүнигүй ябуулха байна. Илан... ...тариан онсо наринаар сэбэрлэгдэжэ, ха... ...түргэн зуура тарилгын шанарта хүргэгдэхэ ...

...жэлэй ургасын түлөө тэмсэхэ зууртаа намарай ...хахалха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёрга... ...Тиигэбэшье энэ хүдэлмэри тон аалияар ябуулагдана... ...үедэ намарай паар хахалха түсэб миил 12 процент ...дүүргэнхэй. Иимэ байдалые тэсэхээр бэшэ. Энэ намар... ...бороотой байжа, паар хахалхада зохид. Энээниие ...хэрэглэжэ, ажахы бүхэндэ энэ хүдэлмэри... ...торнууд хүсэд хүрэхөөр табигдаха болоно.

...нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын ургасые эгээл ...болзорто, эрхим шанартайгаар хуряажа, гүрэн... ороһо таряа, хартаабха, овощ болон бусад продукт... ...худалдаха түсэбөө дүүргэхэ, үлүүлхэ, ерэхэ жэлэй ...хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ, адууһа ма... ...бүдүүн болон шэмэтэ тэжээлээр, таряа талханай зүй... хангаха гээшэ бүхы колхозниигуудай, совхозуудай ху... ...шэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй арюун нан... ...уялга мүн. Эгээл энэ хэрэгтэ бэшүүрэйхидэй хандалга ...зорюулагданхай.

...һээ энэ хандалга бэшэгтэй хүдөөгэй бүхы ажа... ...танилсуулжа, сабшалан, тариалан дээрээ гараһан ...ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха со... ...мүрысөө шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлхэ эрилтэ та... ...Ургаса хуряалгын агрегат бүхэниие бүтээсэ ехэ... ...хүдэлгэхын тула техническэ харууһалга һайнаар ...хэхэ, тариалан дээрэ ажаллажа байһан хүнүүдтэ ...гүйгөөр хүдэлхэ арга олгохо хэрэгтэй. Сэлмэг, хуу... ...сагые дүүрэнээр хэрэглэхын тула комбайнуудые хо... ...ээнда хүдэлгэхэ, ургаса хуряалгын хүдэлмэриие ипа... ...аргаар эмхидхэжэ, бүхы һолоомоёо үрилтэгүйгөөр ...лха, намарай эртын паар ехээр хахалха шухала. ...республикымнай хүдөөгэй бүхы механизаторнууд, ...түрэл партиингаа XXVI съездын шиидхэбэриие ...дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ, мэргэжэл ...бэряа элсүүлхэ байһанаа гэршэлэн харуулха гээшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР В. Л. ГАНТИМУРОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партиина болон совет органуудта удаан саг соо аша ...ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа ...һэнтэйнь дашарамдуулан, арадай депутадуудай Железнодорожно районно Соведэй гүйсэдкомой секретарь ...Гантимурова Вера Лукьяновнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретаринь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. КОЗУЛИНА.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной сентябриин 16.

Республикымнай ажалай үдэр

ХАХАД ҺАРААР УРИД

Улаан-Үдын районой ажалшад үнгэрһэн юһэн һара соо эршэтэй һайнаар ажаллажа, гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха байгша онойнгоо гурбан кварталай түсэб хахад һараар урид дүүргэбэ.

Жэшээлхэдэ, гурбан кварталай даабариин ёһоор гүрэндэ 37 мянган центнер мяхан тушаагдаха байһан һаа, тэрэ үлүүгэгдэжэ, 38.663 центнертэ хүргэгдэһэн байна. Энээниие үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулжа үзэхэдэ, 3,500 центнерээр ехэ болоно. Тиихэдэ гүрэндэ һү худалдаха түсэб 4.601 центнерээр үлүүлэгдээ гэхэ гү, али тоһоной заводто энэ үе соо дүн хамта 101.201 центнер һүн тушаагдаа. Энэ хадаа нёдондоной энэ үеынхиһээ найман мянган центнерээр ехэ болоно. Тэрэшэлэн гүрэндэ 97 миллион 337 мянган үндэгэн худалдагдажа, түсэб мүн лэ холо үлүүлэгдөө.

Гүрэндэ мяха худалдаха түсэб үлүүлхэ хэрэгтэ «Маяк», «Искра» колхозууд, Улаан-Үдын, Сотниковой шубуунай фабриканууд ехэ хубитаяа оруулба. Зунай үедэ «Искра» колхозой, «Заветы Ильича» совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд ехэ һү һаажа, түсэбэй дүүргэлтэдэ горитой нүлөөлөө. Жэшээнь, «Искра» колхозойхид юһэн һара соо 7.870 центнер һү гүрэндэ худалдаха ёһотой, тэрэнээ 10.955 центнертэ хүргэһэн байха юм. Тиихэдэ Улаан-Үдын шубуунай фабрика нёдондо жэлэйхидэ орходоо үндэгэ абалгаяа 14 процентээр дээшэлүүлээ.

Игэжэ районоймнай малшад, шубуушад, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид бэелүүлхэ талаар үшөө нэгэ амжалта туйлаба гээшэ.

А. НАГАСЛАЕВ.

ҺАЙНААР ХУРЯАНА

Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ажалшад энэ жэлдэ яһала һайн ороһо таряа ургуулаа. Мүнөө тэдэнэр эдеэшэһэн таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ комбайнернууд гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер шэниисэ сохино. Тиигэжэ 335 тонно ороһо тариан колхозой тоог дээрэ буулгагдаба. Мүнөө 230 гаран гектарай тариан хадагдаа.

Мүнөө район дотор 1.000 гаран гектарай тариан хадагдаба. Тэрэнэй 630 гектарынь амярламал аргаар сабшагдаһан байна. 400 гаран гектар шэниисэ сэхэ хадагдаа.

Гадна, колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Эндэ үбһэ хуряаха түсэбэй гурбанай нэгэ хуби бэелүүлэгдэбэ. Сенаж дараха хүдэлмэри яһала урагшатай. Дүн хамта 7980 тонно иимэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдэбэ.

Ногооной ургасын муухаа болоно, тон бага силос дарагдаба. Энэ шэмэтэ тэжээлэй нөөсэ оройдоо 7980 тоннодо хүргэгдөө.

Д-Д. ГАРМАЕВ.

ХҮСЭД ХАНГАХАБДИ

Энэ жэлдэ манай гурбадахи отделенидэ хамта дээрээ 1,5 мянган үхэр (гол түлэб һаалиин мал), 800 шахуу шахамал гахай үбэлжүүлэгдэхэ юм.

Эдэ бүхы адууһа малые сададарнь эдеэлүүлжэ үбэлжүүлхэ, тэдэнһээ тарган мяха, ехэ һү абахын тула олон янзын, һайн шанартай, элбэг үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Тиигээд шье манай отделениинхид жэл бүхэндэ малайнгаа эдихэ үбһэ тэжээлые өөһэдынгөө хүсөөр бэлэдхэдэг гуримтай юм. Түрүүн үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ эхилхэдэ, бүхы талаһаань тоогложо, бодомжолжо үзөөд, хамтадань 11 мянган центнер үбһэ абаха, 4800 тонно силос дараха гэһэн даабари механизаторнуудтаа үгөө һэмди.

Үбһэ хуряалга дээрэ бури июль һараһаа хойшо оньһожо. Оруулагдаһан нэгэ томо звено (даагшань М. А. Бурлаков) таһалгаряагүй хүдэлжэ байна. Эдэнэр 12 тракторта, үбһэ сабшаха, тармаха, баал болгохо, сомохо бүхы хэрэгтэй техникэтэй юм. Тус звено мүнөө 9 мянга үлүүтэй центнер үбһэ һурилөө. Урид табигдаһан даабаряа дүүргэхэ арга боломжо эдэнэртэ бии. Мүнөө звеногойхид һүүлшын мянга үлүүтэй центнер үбһэ хуряажа байнхай. Эндэ үбһэ хуряалгын түрүүшын үдэрһөө һайнаар хүдэлжэ байһан механизаторнуудые дурдабал, Виктор, Анатолий Бурлаковууд, Николай Колосков, Сергей Фрышкин, Николай Балдаков, Семен Бурдуковский, Иннокентий Суворов гэгшэд болоно.

Силосэй ургамал сабшадаг, зөөдэг, нүхэн соо тэрэниие нягтаруулан дарадаг агрегадуудай механизаторнууд гоохоо Николай Конаков, Петр Шишин, Виктор Таракановский, тэрэшэлэн Каменскын АТП-һээ ерэһэн жолоошод И. Б. Яковлев, А. А. Воронов болон бусад һайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Гэбэшье автомашинын заримдаа дутaлдаагүй һаань, силос даралгаяа мүнөө дүүргээд байха бэлэйбди. Ядахадаа автомашина үгэжэ туһалыт гэжэ манай хүршэ Никольскын промкомбинадта, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй гурбадахи филиалда, «Заготзерно» контородо хандаха баатай болообди.

Иигэжэ олоной оролдолгоор ургаһан бүхы юумэн абтажа, байгша ондо адууһа малнай үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлтэй болохонь.

А. ДОБРЫНИНА,
Кабанскын районой Байгалай ОПХ-гай отделениие эрхилэгшэ.

ОЙ МОДОНОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЫН ҮДЭРЫЕ УГТУУЛАН

ОЙ ТАЙГЫН ЭЗЭН

Химнэ мүрэнэй эхиндэ хүхэржэ байдаг хангай тайга хүбшэ. Эльгэн гэжэ нэрэтэй элдин баян энэ нютагта Дашанима Цыренов лесниигэй гэр табиһаар үнинэй юм. Арбан табан жэл ой модо харууһалан һайжаруулха алба хаажа байһан энэ нүхэр Гусиноозёрскын мехлесхозой эрхим хүдэлмэришэн гэжэ хүндэтэй болонхой. Нёдондо Дашанима Чойбсоновия һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө республикын Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Мүнөө жэлшье өйн баялигые хамгаалха, арьбадхаха шэглэлтэй тусхай хэмжээнүүдые түрүү лесник болзор соонь. һайн шанартайгаар бэелүүлжэ байнхай. Тусхайлбэл, газаахи плантаци дээрэһээ 30 килограмм нарһанай үрэһэ суглуулхаһаа гадна жараад гектарта модо һуулгаа юм. Тэрэшэлэн ой тайгын ехэхэн талмайе сэбэрлээ, галай аюулһаа хамгаалха һэргылэмжын хүдэлмэри ябуулаа. Ажалынь ехэ даа. Аяар 47 мянган гектар талмайда тэрэнэй харууһалдаг хүбшэ тайга нэмжынэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Ч. Цыренов.
Д. ЭРДЫНЕЕВЭЙ фото.

ЖОЛООШОД УРМАТАЙ

Улаан-Үдын 8-дахи автобазын Сэлэнгын автогаражай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые эрхимээр угтаһан байна. Тиин эндэхи хүдэлмэришэд жэлэй эхинһээ жэгдэ һайнаар хүдэлжэ, һара бүриингөө даабаринуудые саг үргэлжэ бэелүүлдэг һэн.

Үнгэрһэн найман һара соо тус коллектив ашаа шэрэхэ түсэбөө 106,7 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 65.5 мянган тонно арадай ажахын ашаа зөөһэн байна. Энэ амжалтада «КРаЗ» автомашинын жолоошод Петр Ильич Орлов, Николай Аррамонович Карнов, Петр Степанович Казнов, Владимир Иванович Логинов гэгшэд горитой хубитаяа оруулаа. Тэдэнэр мүнөө октябрь һарын түсэбөөр хүдэлжэ байнхай. Тиихэдэ жолоошон Николай Иванович Сергеев декабрь һарын түсэбөөр хүдэлнэ.

В. ЦИБИН.
Кабанскын район.

ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые габшагай ажалаараа эхилһэн Хёлгын совхозой Дээдэ-Мангиртын һү һаалиин фермын комсомол-залуушуулай коллектив үдэр ошохо бүри эршэеэ шангадхажа, һайн үрэ дүн туйлажа байна. Тус фермын залуушуул зунай хүхэ ногооной үеые һайнаар хэрэглэжэ шадана. Энээнэй ашаар лэ тэдэнэр түсэбтэ даабариа үлүүлэн дүүргэнэ бшуу. Жэшээлхэдэ, август һарада түсэбэй ёһоор 3100 центнер һү һааха аад, тэрэнээ 850 центнерээр үлүүлһэн байна.

Игэжэ районой һү һаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ удаа дараалан хоёр һарын туршада илажа, КПСС-эй райком болон райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг өөһэдтөө үлөөбэ. Тэдэнэр жэлэй эхиндэ байгша оноойнгоо түсэб болзорһоонь урид — август һарада дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаһан юм. Мүнөө тэдэнэр үгэдөө хүрэжэ, августын һүүл багһаа ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа эхилбэ. Тиихэдэ энэ фермын һаалишад, мал адуулагшад хоорондоо зүбшэжэ, хэлсэжэ үзөөд, хахад жэлэй дүнгөөр абаһан 200 түхэриг мүнгэн шангаа эб найрамдалай фондо оруулаа юм.

Фермын һаалишад энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо нилээд ехэ һү һаагаа. Эндэ мал адуулагшадай хубита тон ехэ. Түрүү һаалишад Л. Носкова, Н. Земскова гэгшэд үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1700—1800 килограмм һү һаагаад байна. Тиихэдэ фермын гүрэндэ тушааһан һүн хододоо һайн шанартайгаар, дээгүүр сортоор абтадаг юм.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүр.

Л. И. БРЕЖНЕВ М. ФУДТАЙ, Д. ХИЛИТЭЙ УУЛЗАБА

ҺУУЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Великобританиин лейборис партиие хүтэлбэрилэгшэ М. Фудтай, партиин хүтэлбэрилэгшын орлогшо Д. Хилитэй сентябриин 17-до Кремль соо уулзаба.

Мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи байдалай ба англо-совет харилсаанай гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байгаа.

Уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй болоһондо һанаагаа зобожо байһанаа хөөрэлдөөндэ хабаадагшад мэдүүлбэ. Гэхэтэй хамта, оршон байдалай түгшүүрилые гаталан дабажа болоно гэжэ тэдэ тэмдэглээ. Эдэнэй һанамжын ёһоор, энэ зорилго правительствануудай, мүн ниитын бүлэгөөрхидэй ажал ябуулгада ехэ һуури эзэлхэ зэргэтэй.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлалга шухала удха шанартай байна. Энээнтэй дашарамдуулан, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгүүдые Европодо хизаарлаха тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүд бүтэмжэтэй һайнаар үнгэржэ, адли тэгшэ эрхын, аюулгүй байдалай гол ёһонуудай үндэһөөр бэелүүлэгдэхэ байха гэжэ Л.И. Брежнев, М. Фут тэмдэглээ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха хэрэгые һэргээхэ гээшэ мүн лэ шухала байна.

Мадридтахи уулзалгые бүтэмжэтэй һайнаар түгэсхэлгэ, Европодо этигэл найдал болон аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хурааха хэмжээнүүдые абаха конференци зарлаха тухай үгэеэ ойлгосолго эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ һайнаар нүлөөлхэ юм гэжэ бултадаа мэдүүлбэ.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ оруулагдаһан дурадхалнууд тухай һануулхадаа, КПСС, Совет правительство хёмороо зүришэлдөөнэй политикые зайсуулхын түлөө, шахардуу байдалые һуларуулхын түлөө, уласхоорондын үргэн ехэ, аша үрэтэй хөөрэлдөө хэхын түлөө, социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохын түлөө шууд сэхээр тэмсэнэ гэжэ Л. И. Брежнев мэдүүлээ. Ушар ёһые һайса ойлгоод байбал, Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетно-ядерна хэрэгсэлнүүдые тодхон табюулхагүй гэһэн асуудалые шиидхэжэ болоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Оронoймнай баруун районуудта тодхогдон табигдаһан ракетэнүүдэй бүхы тооe тэрэ хэбээрнь үлөөхэ эрилтэ Советскэ Союз табина бэшэ, харин эдэниие хороожошье шадаха байна. Теэд хэрбээ американецуудай болохотой хараа бодол баримталаа, хэрбээ НАТО-гай мэдээжэ шиидхэбэриие бэелүүлхэ тухай асуудалай зүблэхэ зүйлһөө абтаа һаань, иимэ шиидхэбэри абажа шадаха байнабди.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүд тухай хөөрэлдөөнүүдэй амжалтатайгаар дүүрэхыинь тула лейборис парти оролдоно, хоёр талын түсэбүүдээ хубилгахаар бэлэн байһанай үндэһөөр энэ асуудалые һайнаар шиидхэжэ болоно гээд найдажа байһанаа М. Фут мэдүүлээ. Нейтронно бомбо үйлэдбэрилэн бүтээлгые лейборис партиин эрид буруушаажа байһые тэрэ мэдүүлээ, Хельсинкидэхи Түгэсхэлэй актын үндэһөөр уласхоорондын харилсаа тогтоохын түлөө парти тэмсэнэ гэжэ мүн лэ тэмдэглэбэ.

Эб найрамдалые сахин хамгаалха, ээрхэг түримхэй политикада эсэргүү ябуулгануудые үргэдхэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, бүхы демократическа хүсэнүүдэй шухала үүргэтэй, харюусалгатай байһые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад заагаа.

Англо-совет харилсаае һайжаруулха шухала гэжэ Л. И. Брежнев, М. Фут мэдүүлбэ. Энэнь хоёр оронoй арадуудай аша туһада, Европын ба бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһада ехэ нүлөө үзүүлхэ байна. КПСС-эй ба ЛПВ-гэй түлөөлэгшэдэй хоорондохи харилсаан, һанал бодолоо халан абалсалга хоёр оронoй, мүн демократическа хүсэнүүдэй уласхоорондын үргэн харилсаанда бүтэмжэтэй, ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ.

Хөөрэлдөөн хани ёһоной эршон байдалда бүтэмжэтэйгөөр үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшад А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын таһагые даагшын орлогшо А. С. Черняев, лейборис партиин хүтэлбэрилэгшын туһалагша Т. Маккафри гэгшэд уулзалгада хабаадалсаба.

(ТАСС).

СЕССИДЭ ХАБААДАХАЯА ОШОБО

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ СССР-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVI сессиин хүдэлмэридэ хабаадахаяа Нью-Йоркдо ерэбэ.

А. А. Громыко аэродром дээрэ иимэ мэдүүлгэ хээ:

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна Ассамблейн XXXVI сессиин хүдэлмэридэ хабаадахаяа совет делегаци ерэбэ. Тэрэниие эб найрамдал хангаха аша үрэ ехэтэй зэбсэг болохо уласхоорондын шухала хуралдаан гэжэ тоолодогбди. Эб найрамдал хангаха зорилготойгоор хүсэлэл оролдолгонуудаа үргэдхэхэ гээшэ, ехэ ба бага гүрэнүүдэй, тэдэнэй түд бүхэнэй, бултанай түбхын түрүүшын оролдолго, политическэ ажал ябуулагша бүхэнэй уялга болоно гэжэ найдаһхайбди.

Тиигэбэл уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй байгаашье һаань, мүнөөнэй шахардуу байдалые гаталан дабаха, эб найрамдалые сахин хамгаалха аргатайбди. Арадуудай хүсэл эрмэлзэл, эдэнэй нангин һанал бодол иимэл даа.

Ядерна, мүн эгээлэй юрын буу зэбсэгүүдые хороохо хэмжээнүүдтэй, бии байгаа хёмороо зүришэлдөөнүүдые гуримшуулха, шэнэ түгшүүрилтэ байдалые зайсуулан сараха, шахардуу байдалые һуларуулха, бүхы оронуудай хоорондохи амгалан ёһоной харилсаае хүгжөөхэ дурадхалнуудтай КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдан абтаһан эб найрамдалта үүсхэлнүүдые болото дээрэнь бэелүүлэн, Советскэ Союз эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлнэ.

Энэ һайн һайхан зорилгоёо бэелүүлхын тула политическэ ба ниитын бүхы харюусалгатай хүсэнүүдтэй, дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдэй мүнөө үеын хүгжэлтөөр һанаагаа зобожо байдаг, эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхые оролдолог бүхы хүнүүдтэй хөөрэлдөөнүүдые хэхээр, харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэнбди.

Генеральна Ассамблейдэ ерээд байһан олон гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдтэй, тэрэ тоодо США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейгтэй США-да байха үедөө уулзажа хөөрэлдэхэ хараатайбди.

Түгэсхэлдөө А. А. Громыко Нью-Йоркдо ажаһуугшадта, бүхы американ арадта эгээл һайн һайхан хүсэлэнгүүдые дамжуулба.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Замбуулинай дайдада али бүхы түхэлэй буу зэбсэг тодхон табилгые хорихо тухай договор баталха тухай» Советскэ Союзай дурадхалые ООН-ой Генеральна Ассамблейн эндэ болоно байһан XXXVI сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулхаар дурадхагдаа. Ассамблейн генеральна комитет иимэ шиидхэбэри баталан абаба.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

СССР-эй түлөөлэгшэ В. Ф. Петровский комитет дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Газарые тойрон дабшадаг совет хэмэл одоной 1957 ондо табигдажа, замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын эхилһэнһээ хойшо замби түбиие имагтал амгалан ёһоной харилсаанай газар болгохын, тэдэниие сэрэгэй зорилготойгоор хэрэглэлгые зайсуулан сарахын тула Советскэ Союз эсэшэ сусашагүй оролдолгонуудые гаргадаг юм гэжэ һануулаа. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые замбуулинай дайдада дэлгэрүүлгэ хүн түрэлтэндэ айхабтар ехэ аюул хойшолонгуудтай дайнай һүжэрэлгые дэбэргэхэ байна гэжэ совет түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ. Советскэ Союзай дурадхаһан договорые баталалга замбуулинай дайдада али бүхы буу зэбсэгүүдые тодхон табилгые хододоо хааха арга олгохо, замбуулиниие сэрэг дайнда хэрэглэхэ замда найдамтай халха табиха бшуу.

Американ делегат совет дурадхалые буруушаахадаа, «ООН-до энэ асуудалые зүбшэн хэлсэһэнэй шухала хэрэгтэйдэ һэжэглэжэ байһанаа» мэдүүлээ. Оло дахин хэрэглэгдэхэ «Шаттл» гэжэ замбуулинай онгосонуудые ниидхүүлхэ программын ехэнхи хубиин Пентагоной эрилтэнүүдые хангалгада зорюулагданхай байһые хараада абабал, США-гай хараа бодолые ойлгохонь хүшэр бэшэ юм ааб даа.

Зүблэхэ зүйлдэ Советскэ Союзэй түрүүшынхеэ оруулһан бусадшье асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байһанаа комитет элирхэйлбэ. Эдэнь нэн түрүүн буу зэбсэгүүдые, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, дайнай аюулые бага болгохо, уласхоорондын харилсаае хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй.

Юрэнхыдөө комитедэй дурадхаһан зүблэхэ зүйл газар дэлхэй дээрэхи политическэ байдалые һайжаруулха, түгшүүрилые һуларуулха, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар дииилэнхи олонхи гүрэнүүдэй хүсэжэ байһые элирхэйлэн харуулна.

Сесси хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлһээр.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА hУНГАЛТЫЕ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭХЭ

Манай республикын профсоюзай организацинуудай ажабайдалда шухалашье, харюусалгатайшье шата хүрэжэ ерэбэ. Профсоюзуудай органуудай тоосоон болон hунгалта боложо захалаа. Сентябрь, октябрь hарануудай туршада бүлэгүүдтэ, эхин организацинуудта тоосоото hунгалтын суглаанууд боложо дүүрэхэ зэргэтэй. Районно, городской болон түмэр замай комитедүүдэй конференцинүүд октябрь болон ноябрь, областной комитедүүдэй — ноябрь, декабрь hаранuудта үнгэргэгдэхөөр тодорхойлогдоо. Тиихэдэ союзууд хоорондын профсоюзай областной конференци 1982 оной январь hарада болохоор зарлагдаба.

Эхилээд байhан энэ тоосоото hунгалтын кампани хадаа КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй нүлөөгэй манай ороной ниитэ-политическэ ажабайдалда улам нэбтэрэн хүгжэжэ байhан үедэ үнгэрхэнь. Ушар иимэhээ профсоюзай суглаанда хабаадагшадай, конференциин делегадуудай гол анхарал партиин съездын хараалhан экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэб дүүргэлгэдэ профсоюзай организацинуудые, бүхы ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха асуудалда зорюулагдаха ёhотой бшуу.

«Профсоюзай организацинуудай зорилго болон эрхэнүүд тон үргэн юм. Тэдэнэр ажалшадай аша туhа хамгаалха тухай оролдоно, ажахын, социальна, соёлой зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хабаадалсана, социалис мүрысөө, ухаалан зохёохо болон уралан нарижуулха хэрэг хүгжөөхын тула ехэ юумэ хэнэ» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэhэн тоосоото элидхэл соогоо хэлээ hэн. Үнэхөөрөөшье, профсоюзай организацинуудай ажал ябуулгань айхабтар ехэ, ажалша коллективүүдэй бүхы ажабайдалай аша туhада дүүргэдэг үүргэнь олон янзын байна бшуу.

Манай республикын профсоюзай организацинууд арадай ажахы дээрэ хүдэлжэ байhан бүхы шахуу ажалшадые өөhэдынгөө зэргэдэ нэгэдүүлнэ. hүүлэй жэлнүүдтэ нилээд олошороо, мүнөө 426 мянга гаран гэшүүдтэй болоод байнхай. 7679 бүлэг, 2166 цехүүдэй, 2917 фабрично-заводской болон месткомууд хүдэлжэ байдаг.

Ниитын үйлэдбэриин хүгжэлгэ хадаа профсоюзуудай хабаадалсаха гол хэрэгынь мүн. Ажалшадай эдэбхи эрмэлзэл ба оюун бэлиг хүгжөөлгэ, түрүү дүй дүршэл согсолго болон социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлгэ —эдэ бүгэдэ хадаа экономикодо нүлөөлхэ гол онол арганууд болоно. Профсоюзуудта эхилhэн тоосоото hунгалтын кампани арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түгэсхэхы үетэй тудаба. Республикын промышленна предприятинуудта, барилга дээрэ, колхоз болон совхозуудта энэ жэлэй, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб бүхы дээрэнь болзорhоонь урид дүүргэхые уряалhан олон үүсхэл мүндэлhэн байна. Жэшээнь, прибор бүтээлгын заводой А. Н. Разумовай даадаг станочнигуудай бригада жэлэй даабари декабриин 1-дэ дүүргэхэ гэhэн социалис уялга абаа hэн. Тэдэнэй үүсхэлые энэ предприятиин 73 бригада дэмжээ. Авиазаводой механическа цехэй токарь В. Е. Анпилогов табан жэлэй даабариие гурбан жэл дүрбэ hарын туршада дүүргэхэ уялгатай. ЛВРЗ-гэй Ж. Б. Бадмаевай толгойлдог түмэршэ дархашуулай бригада табан жэлэй түсэб 4,5 жэл соо дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай. Тэдэнэй гаргаhан үүсхэлые олон бригадануудай, халаануудай коллектив болон хүдэлмэришэд hайшааhан, дэмжэhэн байха юм. Мүнөө республиканска социалис мүрысөөндэ 90 гаран процент хүдэлмэришэд хабаадана. Судна бүтээлгын, прибор бүтээлгын, «Теплоприбор», хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй, Тимлюйн асбоцемент хэрэгсэлнүүдэй заводуудай, Холбоолжоной шулуу нүүрhэнэй уурхайн болон бусад хэдэн предприятинуудай коллективүүд энэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

Шэнэ табан жэлдэ мал ажалай продуктнуудые абалгые, гүрэндэ худалдалгые улам ехэ болгохын түлөө социалис мүрысөөндэ Зэдын районой Оёорой совхозой хүдэлмэришэд, Яруунын «Коммунизм» колхозой колхознигууд эхи табиhан байгаа. Мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ тушааха талаар хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлгые согсолходоо, Баргажанай районой Улаан колхозой, Бэшүүрэй—«Победа», Зэдын—«Мир», Түнхэнэй—«Сибиряк» колхозуудай, Хяагтын—Ехэ-Нугын, Улаан-Үдын —«Заветы Ильича», Захааминай — «Михайловский», Яруунын—Иисэнгын совхозуудай, Кабанскын шубуунай фабрикын коллективүүд социалис мүрысөөндэ илаа гэжэ тоологдоо.

Республикын предприятинуудта, барилга дээрэ, ажахынуудта 2648 бригада, 1147 цех болон участогууд коммунис ажалай коллектив гэhэн нэрэ солодо хүртэнхэй. Тиихэдэ 27 предприяти болон эмхи зургаанууд иимэ үндэр нэрэтэй болонхой. Ажалдаа коммунис ёhoор хандадаг болохын түлөө тэмсэлые саашадань хүгжөөхэ шухала. Ажалай эгээл эрхим бүтээсэ туйлаха, эрхим шанартайгаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэ гэшэ энэ хүдэлөөнэй гол эрилтэнь мүн. Тиихэтэеэ хамта хэдэн олон жэлэй туршада коммунис ёhoор хандалгын жэшээ харуулха, научно-техническэ дэбжэлтэ хурдадхалгада, уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ, ажалша коллективүүдэй ниитэ-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэг хангахые оролдохо ёhотойбди.

Гэхэтэй хамта социалис мүрысөө хүгжөөхэ талаар ябуулагдадаг хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд бии гэжэ мэдэрэе. Хэдэ хэдэн предприяти болон барилгын эмхинүүд гээгдэлдэ оронхой, энэ жэлэй түсэбтэ даабари дүүргэжэ шаданагүй. Зарим коллективүүд продукци худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэнэгүй. Тэдэнэй тоодо Сэлэнгын целлюлоз-картоной комбинат, «Забайкаллес» ба «Буржелезобетон» нэгэдэлнүүдэй зарим предприятинууд, Хяагтын плавиково-шпатова уурхай болон бусад ородог.

Тоосоото hунгалтын суглаануудай конференцинүүдэй ябажа байха үедэ гээгдэлэй ушар шалтагаан элирхэйлэгдэхэ, доторойнгоо арга боломжонуудые элсүүлхэ, үйлэдбэриин үрэ дүн hайжаруулха, ажалай журам бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тодорхойлогдохо зэргэтэй. Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүдые хараалха шухала. Профсоюзай организаци бүхэн ажалша коллективэйнгээ али бүхы ажабайдалда үзүүлдэг нүлөөе улам гүнзэгырүүлхэ, бүгэдэ хүдэлмэришэдэй, бригада, цех болон халаануудай даабаряа заатагүй дүүргэхэ, техникэ болон түхеэрэлгэнүүдые дүүрэн хүсэн соонь ашаглаха, нэгэшье гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ арга боломжо хангаха уялгатай.

Арадай баялигта зээн ёhoор хандаха, тэрэниие гүйсэдөөр, зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ асуудал хадаа экономическа политикын гол шухала зүйлынь болоно гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тэмдэглэгдээ hэн. Тиимэhээ ажалай, материальна түлишэ ба энергетическэ хүсые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, тэдэниие арьбалха, хүдэлмэриин сагые хиидэ хосороодог ябадалые усадхаха, кадрнуудай оролго гаралгые үсөөн болгохо гэхэ мэтэ асуудалнуудта тоосоото hунгалтын суглаан болон конференцинүүдтэ хабаадагшад анхаралаа онсо хандуулха байhандань найдагдана.

Хүдөө ажахын энэ жэлые hайн үрэ дүнгүүдтэйгээр түгэсхэхэ, мал ажалай болон газар тараалангай продуктнуудые абалгые, гүрэндэ тушаалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ үг зорилготойгоор совхоз болон колхозуудай профсоюзай тоосоото hунгалтын суглаанууд, конференцинүүд үнгэргэгдэхэ зэргэтэй. Малай тэжээл шадаал hаа, ехээр суглуулха, ургуулhан ургасаяа гээлтэдэ оруулангүй хуряаха, малай үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлдэхэ, түсэб ба уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ боломоор арга боломжо байгуулха гэшэ хүдөөгэй ажалшадай бэелүүлхэ мүнөөдэрэй үндэhэн шухала хэрэг болоно.

Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа ехээр үйлэдбэрилдэг болохо, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые үргэдхэхэ асуудалда профсоюзай организацинууд анхаралаа ходо табижа байха уялгатай. Ажалай эмхидхэл, түлөөhэнэй гурим нарижуулха, хүн бүхэнэй ажаллаха, ажаhууха болон амархада таатай байдал тогтоохо гэшэ шухалын шухала асуудал болоно. Тиихэ зуураа энэ талаар баян дүршэлтэй болоhон коллективүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл согсолхо, дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Ажалай байдал hайжаруулха, ажалшадые ниитын эдеэ хоолоор, медицинын, ажаhуудалай талаар hайнаар хангаха, амаралта болон арагаламжа эмхидхэхэ баян дүршэлтэй болоhон коллективүүд манда олон.

Профсоюзуудай эрхэ түлөөлэлгэ нилээд үргөө. Тэдэнэр ажал тухай хуули сахиха, ажаллахада аюулгүй байдал хангаха ёhо гуримай дүүргэлтые наринаар хинаха, хүнүүдтэ анхаралгүйгөөр хандадаг байдалтай эрид шууд тэмсэхэ талаар эрхэнүүдээ баримталха уялгатай байhаниинь мэдээжэ.

Хүнүүдые үзэл сурталай, политическэ, ажалай болон зан заншалай талаар хатуужанги хүмүүжэлтэй байхын тула профсоюзай организацинууд ехэ оролдолго гаргадаг гэшэ. Гэхэ зуура энэ шухала хэрэг hайнаар эрхилэгдэнэ гэхын аргагүй. Зарим тээгүүр клубууд, соёлой байшангууд, библиотекэнүүд, спортивна бааза, амаралтын гэр болон профилакторинууд хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Иимэ байдалтай тэндэхи профсоюзай организацинуудай эбсэшэнхэй байдагынь тон харамтай. Профсоюзай олон эхин организацинууд, бүлэгүүд ажалай журам эбдэлгэтэй hулаар тэмсэнэ. ПДПС, ВОИР, НТО гэхэшэлэн ниитын бусад эмхинүүдэй хүдэлмэриие hулаар хүтэлбэрилдэг баримтанууд үшөөл олоор ушарhаар гэшэ.

Тоосоото hунгалтын суглаан эмхи гуримтайгаар, политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэ гэшэ профсоюзай комитедүүдэй бэелүүлхэ тон шухала хэрэгынь болоно. Хүдэлмэриин маяг түхэлые, арга дүршэлые улам нарижуулха, ажалша олониитэтэй харилсадаг холбоогоо бүри үргэдхэхэ асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулмаар. Профсоюзай органуудай ажал ябуулга үргэнөөр шэнжэлэгдэхэ, тэрээндэ зүб сэгнэлтэ үгтэхэ ёhотой. Суглаан болон конференцинүүд дээрэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, дутуу дундануудые усадхаха хэмжээнүүд абтаха байhаниинь элитэ.

Тоосоото hунгалтын кампаниин үедэ ажалшадай хэлэhэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые, оруулhан дурадхалнуудые профсоюзай органууд дары согсолжо, тэдэниие хүсэндэнь хүргэхэ хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдохо зэргэтэй. Энэ мэдээжэ зүйл. Зүгөөр тэдэнэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байhан тухай ажалшадта мэдээсэжэ байха эрилтэ табигдана.

Профсоюзай организацинуудай эмхидхэлэй байгууламжада hүүлэй жэлнүүдтэ горитой хубилалта болоо. Ажахын байгууламжые баримталан үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдтэ шэнэ комитет байгуулагданхай гэшэ. Тиихэдэ колхозуудта профсоюзай организаци бии болонхой. Тиимэhээ тэдэнэй ажал ябуулга гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхэ, тодорхой сэгнэлтэ үгтэхэ, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудые заажа үгэхэ ушар эндэ гарана.

Профсоюзай органуудай кадрнууд тухай асуудал тоосоото hунгалтын кампаниин үедэ зүбөөр шиидхэгдэхэ ёhотой. Профсоюзай хүдэлмэриин саашанхи байдал hайжаралгань имагтал кадрнуудай шанарhаа болохо байна бшуу. Облпрофсовет, профсоюзай обкомууд энэ хэрэгтэ эртээнhээ анхаралаа хандуулха ёhотой. Кадрнуудай hуралсал комитедүүдэй хүдэлмэриин нэгэ шухала зүйлынь мүн.

Профсоюзай организацинуудай аша үрэтэй ажал ябуулгын эшэ үндэhэниинь хадаа партийна талаар хүтэлбэрилгэ болоно. Профсоюзай организациие hайнаар хүтэлбэрилжэ шадаhан лэ газарта ниитын энэ ехэ эмхиин ажал ябуулга хадаа урагшатай, эдэбхитэй байдаг гэжэ мэдээжэ. Энээнhээ уламжалан тоосоото hунгалтын энэ эхилээд байhан кампаниие партийна организацинууд үдэр бүри хүтэлбэрилжэ, хүдэлмэриие нь улам эдэбхижүүлхэ хэмжээ абажа байха уялгатай.

Игэжэ профсоюзуудай организацинууд өөhэдынгөө ээлжээтэ XVII съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын тула ажал ябуулгаяа улам hайжаруулжа, бүхы хүсэл оролдолгоёо гаргаха болоно.

Б. АЮРОВ,
КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таhагые даагшын орлогшо.

БҮГЭДЭНДЭ АШАТАЙ ТУhАТАЙ

ГРОДНО. Белоруссиин Я. Купалын нэрэмжэтэ совхозhоо Мацкевичтэнэй бүлэ хоёр үнеэ баридаг аад, үдэр бүри 20 гаран литр hү тушаалгын пунктда эльгээнэ. Газар дайда дээрэнь түс ажахын оршодог Вороновско районой Заболотско сельскэ Совет гэрэй фермэнүүдые бэлшээрээр, үбhэ тэжээлээр бардамаар хангаха талаар оролдолго гаргадаг юм. Хубиин хамhабариин ажахынуудай үнеэн бүхэндэ 1.000 гаран килограмм үбhэ, 600 килограмм hолоомон үгтэдэг. Тэрээнhээ гадна, үшөө нэгэ иимэ гуримтай: Гүрэндэ 500 литр hү тушаагаа hаань, 10 сото сабшалан нэмэжэ үгтэдэг. Жэшээнь, Мацкевичтэнэй бүлэ жэлэй эхинhээ хойшо 2 мянга шахуу килограмм hү тушаалгын пунктда эльгээгээ.

Колхоздо холимог тэжээлээр хангаха иимэ нормо тогтоогдонхой: 1 литр hүнэй түлөө — хахад килограмм, килограмм үхэрэй гү, али гахайн мяханай түлөө нэгэ килограмм. Хүдөөгэй хүн зонтой баталагдаhан хэлсээнүүд дотор эдэ гуримууд хараалагданхай. Эндэхид хубиингаа хамhабариин ажахынуудта элдэб мал дуратайгаар баридаг байhаниинь гайхалгүй.

— Дунда зэргээр 200—250 килограмм шэгнүүртэй мянга гаран толгой залуу мал ажахын хүн зонhоо жэл бүри абтадаг байна, — гэжэ совхозой экономист С. Макаренко хэлэнэ.

«Хубиин ажахыда бүгэдөөрөө анхарха» гэhэн уряа доро Белоруссиин тосхонуудта мал ажалай продукци ехээр абахын түлөө хүдэлмэри ябуулагдана.

ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭНЬ ЕХЭ

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

Манай агитколлективтэ 40 гаран агитатор ородог юм. Хэлхеэ холбооной 34-дэхи отделениин агитатор, Галина Степановна Антипкина ниитынгээ хүдэлмэриие hонирхолтойгоор үнгэргэнэ. Багшын эрдэмтэйшье hаа, тэрэ почтамтда хорин жэл хүдэлнэ. 5 жэлэй урда тээ хэлхеэ холбооной энэ отделениин начальнигаар томилогдоо hэн.

Галина Степановна илангаяа КПСС-эй XXVI съездын материалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгэдэ харюусалгатайгаар хандадаг. Нэн түрүүн хөөрэлдөөнэй тобшо түсэб табижа, районой предприятинуудай, почтамтын отделениинүүдэй хүдэлмэриин тоо, баримтануудые шэнжэлдэг. Хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень, почто-телеграфай туhаламжаар хүн зониие эрхимээр, гомдолгүйгөөр хангахыень шагнагшадаа тэрэ уряалдаг. Коллектив соонь 60-аад шахуу хүдэлмэрилэгшэд байбашье, хэзээдэшье сүлөө саг оложо, хүн бүхэнтэй хөөрэлдэжэ, туhатай зүбшэл үгэдэг заншалтай юм. Энээнэй ашаар лэ хэлхеэ холбооной 34-дэхи отделениин коллектив хахад жэлэйнгээ түсэбые 1700 түхэригөөр үлүүлээ. Г. С. Антипкина ажалайнгаа амжалтануудай түлөө Арадуудай Хани Барисаанай орденоор hаяхан шагнагдаа.

Хэлхеэ холбооной 36-дахи отделениидэ агитаторай уялгые коммунист З. М. Анисова мүн лэ hайнаар дүүргэнэ. Сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө хүсэл бодол, эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые тэрэ hайн мэдэдэг. өөрынгөө түсэб, уялгануудые ямараар дүүргэжэ байhандань анхаралаа хандуулдаг. Агитатор З. М. Анисова бодото дээрээл коллективэй ажал хэрэгэй алишь талыень алдангүйгөөр, хүдэлмэриин ашаг үрэ, шанарые дээшэлүүлжэ, отделенидэ ерэhэн хүн бүхэниие зулгы зохидоор хангахые оролдодог. Түсэбүүдээ болон социалис уялгануудаа 36-дахи отделениин хододоо дүүргэдэг ушарта агитатор З. М. Анисовагай хубита нилээд ехэ гэшэ. «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаляар тэрэ шагнагдаhан юм.

Тиихэдэ коммунистнууд Л. Шевелёва, В. Елизарова гэгшэд эрхим агитаторнууд байхын хажуугаар арадай уран hайханай бүлгэмүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэй хүдэлдэг 16-дахи болон Зареченскэ отделениинүүд хэлхеэ холбооной 68 предприятинуудай дунда социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, дамжуулгын Улаан тугуудта хүртэнхэй. Агитатор В. Елизарова амжалтатайгаар хүдэлнэ.

Коммунист — агитаторнууд: мехгруппын — А. Иванов, 6-дахи отделениин — Е. Брянская, 42-дохи отделениин — В. Моксонова, страховой участогай — А. Гаськов гэгшэд hайнаар хүдэлжэ, өөhэдынгөө коллективүүдэй ажал хэрэгтэ нүлөө үзүүлнэ. Үзэл сурталай талаар эрдэм мэдэсыень дээшэлүүлхын, эрмэлзэл зорилгыень бадаруулхын тула саг үргэлжэ агитаторнуудай семинарнууд үнгэргэгдэдэг.

Манай коллективтэ гарадаг «Почтовик» гэhэн ханын hонин болон «Агитаторай хуудаhан» хэлхеэ холбоошодой дунда ябуулагдадаг ойлгуулламжын хүдэлмэридэ хабаатай материалнуудые толилжо байдаг. Жэшээнь, нэгэ номерто манай эрхим пропагандист С. Дансарановагай дүй дүршэл согсолон харуулагдаа hэн. Энэ хүмнай КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые аргагүй шадамараар, мүнөөдэрэй хүдэлмэриин жэшээнүүдhээ hабагша татан, шагнал... хэндэ ойлгуулдаг. «Агитаторай хуу[даhан]...» 34-дэхи отделениин 9-д... Г. Антипкина, ... лениин — М. Бурд... болон бусад дүй ду... хайгаа хөөрэжэ үгэ...

Бишье ханын газе... дакторай болон ... уялгануудые дүүргэ... рэл партиингаа түүх... бүүд тухай тобшо ... бодото жэшээнүүд... hэлэн удхыень ... шагнагшад. ... ойлгуулхые оролдо...

Агитколлективэй ... дэлмэриие почтамт... чальник, коммунист ... Кубальская толгойло... Манай хүтэлбэрилэгш... бэридэ агитаторнууд... даг хубитые hайн ... дээрэhээ ойлгуулламж... дэлмэри ябуулхада ... эрхэ байдал хангал... горитой хүсэлэл ор... гаргадаг.

Заншалта социалис ... сөөнэй түрүүшын ... лэй дүнгүүдээр бидэ ... почтамтын коллектив... жа гараа hэмди. Хо... шье хахад жэлдэ энэ ... таяа батадхахые ор... бди. Энээнэй түлөө ... агитаторнууд мэргэ... дабаряа элсүүлэн ... дэ хүдэлжэ байна...

Б. СОТ...
почтамтын ...
дайнай ба ажалай ве...

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ
тобшо мэдээсэл

ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай партийна бүлэгүүдтэ тоосоото hунгалтын суглаанууд боложо үнгэрбэ. Эдэ бүлэгүүдтэ бүхыдөө 108 коммунист болон партиин гэшүүндэ кандидат тоологдодог юм.

Эдэ суглаанууд эмхи гуримтайгаар, булта коммунистнуудай хабаадалгатайгаар боложо үнгэрөө гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн коммунистнууд олон дурадхал, өөhэдынгөө hанамжа оруулhан байна. Тэдэнь гол түлэб бүтээн гаргадаг продукциин шанар дээшэлүүлхэ, ажаллаха, амарха эрхэ байдал hайжаруулха хэрэгтэ хандуулагданхай. Жэшээлхэдэ, ноохо илгадаг цехэй бригадир, коммунист В. Ф. Дмитриева продукциин шанар шалгаха талаар рейд болон шалгалтанууд үсөөн үнгэргэгдэнэ гээд мэдүүлhэн байна.

Тэрэшэлэн эдэ суглаанууд дээрэ «А» халаанай коммунистнууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхэ талаар эдэбхи үүсхэл гаргаа. Жэшээнь, Б. Э. Аюшеева табан жэлые 4 жэл соо дүүргэхээр шиидээ. Тиихэдэ З. П. Аносовагай бригада «Арбадахи табан жэлэй гурбан жэлэй даабари СССР-эй Конституциин 5 жэлэй ойдо дүүргэхэ» гэhэн үүсхэл гаргаад, габшагай hайнаар ажаллажа байна.

Ю. БОГОМОЛОВ.

ҮРЭЖЭЛТЭ ШУЛУУН ЭНДЭhЭЭ АБТАНА

МУРМАНСКА ОБЛАСТЬ. Индустриальна Хибинскэ хахад аралай түб — Кировск городой 60 жэлэй ой гүйсэхэнь. Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ урган бодоhон баатарлиг городуудай сасуутан Коммунис парти болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Сергей Миронович Кировэй нэрээр нэрлэгдэhэн гэшэ. Академик А. Е. Ферсманэй хүтэлбэри доро совет геологууд апатидай уурхай оложо, тэрэнэй ашаглалга эхилээ hэн. Мүнөө эндэ дүрбэн рудник, шанаржуулгын хоёр фабрика хүдэлнэ.

Ленинэй болон Октябрьин Революциин ордента «Апатит» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй бүтээн гаргадаг коллективэй гол продукцинь апатидай концентрат болоно. Социалис бүхы оронуудта, Европын капиталис зургаан гүрэндэ нэгэдэлэй продукци эльгээгдэдэг юм. Уласхоорондын худалдаа наймаа хүгжөөхэ талаар габьяатай байhанайнгаа түлөө нэгэдэл «Золотой Меркурий» шанда хүртэhэн байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ... родто дутахэнэ апатито-... нэй гурбадахи фабри... ригдана. 2. Кировск г... мэдээжэ хүнүүд (зүүн гар...) Т. И. Колованова — ... та партийна организ... секретарь, М. К. ... — городой ветерануу... ведэй түрүүлэгшын ... А. А. Ухутта—АНО... лаборант, М. И. Ла... КПСС-эй XXVI съ... делегат, А. Т. ... — МВД-гэй хүдэлмэри... шэ, А. Г. Мор... проходчигуудай бр... дир, Ленинэй, Окт... Революциин ордену... валер, М. Э. Латыше... ровскэ руднигай тэ... В. Ф. Коромок 40 ... «БелАЗ-ые» жолоо... Э. П. Шпиг —экскава... гуудай бригадир. 3. Г... дундахи нуур дээрэ ... шуул сэнгэхэ дуратай...

ТАСС-ай фотохро...

АЛАС ДУРНЫН *хизаарта*

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУД МЭДЭЭСЭНЭ

ШЭНЭ ГЭРНҮҮД ТОЛЛОГДОНО

Хабаровска хизаарай хүдөөгэй буусануудай хахадhаа ехэнхинь индустриально-поточно аргаар баригдаха юм: нютагай хүдөөгэй барилгын комбинадта үргэлжэ ханатай гэр бариха үйлэдбэри ашаглагдажа эхилбэ.

«Заря» совхозойхид шэнэ байрануудаа толложо байна. Тэдэнь ууhамууд, hанаанда таарама зохидхонууд. Бүлэ бүхэндэ ажахын хашаа, бүхы шухала барилгануудтайгаар—мал, шубуу шонхор бариха, эдеэ хоол, хүдөө ажахын зэр зэмсэг хадагалха газарнуудтайгаар — бууса шадарай участок баригдахаар түсэблэгдэнэ.

Амар шадарай hууринууд хараа байса хубилна. Гансал байгша ондо байрын гэрнүүдые барилгада 23,5 миллион түхэриг hомологдоо. Совхоз болон колхозуудта клубууд, hургуулинууд, хүүгэдэй саадууд ба яслинууд баригдана.

Хабаровск.

ТАЙГЫН СААДУУД

Уссуриин тайгын тэг дунда «Арсеньевский» гэжэ промышленна ой модото саад байгуулагдаа. Эндэхи 150 гектар газарые үрэhэтэ лиан-лимоннигой, женьшениин түрэлэй эм домто элеутерокогой плантацинууд эзэлнэ.

Энэнь Примориин ой соо байгуулагдаhан дүрбэдэхи иимэ саад болоно. Тэрэнэй эзэлдэг талмай мянга гаран гектарhаа үлүү гарана. Ой модото саад бүхэн ямар нэгэн ургамал гол түлэб тарихаар тусгаарлагданхай. Партизанскда, жэшээнь, — лимонник, Спасскда — амарай виноград, Шкотовскдо улаан үхэр нюдэн таригдаха. Намартаа суглуулагдаhан ургасань эдеэ хоолой ба фармацевтическэ промышленностьдо, магазинуудта тушаагдаха.

Иимэ ой модото саадууд олошоруулагдана. Тэрэнэй түлөө «Союз гипролесхоз» институдай экспедици Уссуриин тайгада холын хараатайгаар ажаллана.

Арсеньев.

БАРАЙГАР ТАРИГШАДАЙ ТОСХОНУУД

Примориин хизаарай барайгар таридаг совхозуудта хото городуудайхиhаа юугээрээшье дутуугүй худалдаа наймаанай-ажаhуудалай түбүүд баригдана. Комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ тусгаарлагдаhан шэнэ совхозой түбтэ эд бараанай ба эдеэ хоолой магазинууд, гостиница, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангадаг комбинат бии.

Тосхониинь городой түхэл шэнжэтэй юм. Тэндэ дүрбэн мянга шахуу хүн зон ажаhуудаг. Болбосон түхэлтэй хоёр дабхар гэрнүүд олон. Спортын залтай соёлой ордон, мянган хүнэй багтаамжатай дунда hургуули, хүүгэдэй хоёр комбинат үүдэнүүдээ үргэнөөр сэлинхэй.

Мүнөө хизаарта үшөө долоон иимэ тосхон бодхоогдоно. Белорусси болон Литвагай hууринуудай эрхим барилгын хамтадхагдаhан дүй дүршэл дээрэhээ проектнүүдынь зохёогдодог юм.

Спасск-Дальний, Примориин хизаар.

МАЯАГАЙ УНТАРШАГҮЙ ГЭРЭЛ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран, «Улаан партизан» гэжэ маягые үнинэй сахидаг А. Привезенцев Советскэ Гавань хотын пионернүүдтэй эрэлхэг зоригой хэшээлые тулалдаанай газарта үнгэргэбэ. Алас-Дурнада Совет засагай түлөө тэмсэлшэдэй нэрэнүүдэй hиилэгдэhэн юрын лэ хүшөөгэй хажууда сэсэгүүд хододоо табяатай байдаг.

Маягай «намтарай» түрүүшын хуудаhанууд 1895 онhоо эхитэй. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ үе болоторо үзэгдөөгүй томо хүсэтэй лаампа, линзэнүүдэй түхеэрэлгэ болон рында хонхо энэл жэлдэ эрид эгсэ хабсагайда хабсаргагдаhан байгаа. «Газар дайдадаа hүгэдэ»... гэhэн тэмдэглэл Ярославлиин мастернууд хабсаган дээрэ hиилээ юм.

Граждан дайнай үедэ Алас-Дурнын большевигүүдэй подполи маягай байшан соо байрлаhан. Дайсанай суднануудай эрьедэ дүтэлжэ, десант буулгахагүйнь тула партизанууд үхэлhөө айнгүй тэмсээ.

Хуушанай маяк морягуудта мүнөөшье алба хэhээр. Тэрэ электронно шэб шэнэ аппаратураар хангагданхай. Наранай hүүлшын элшэнүүдтэй хамта мантан томо электролампанууд носожо, дохёо үгэдэг түхеэрэлгэнүүд хүдэлжэ, ямаршье сагай уларилда суднануудай замые наринаар залан хүтэлжэ байдаг.

Советскэ Гавань.

ФАДЕЕВЭЙ АЖАhУУhАН ГАЗАРТА

Александр Фадеевэй бага балшар, эдир наhанай үнгэрhэн Алас-Дурнадахи Чугуевка гэжэ hууринда эдэ үдэрнүүдтэ толлогдожо байhан шэнэ байра гансал приморинхидай анхарал татана бэшэ. Олон жэлэй урда тээ эндэ нээгдэhэн уран зохёолшын музей шэнэ, ужам hаруул байшанда нүүбэ. Ерээдүйн литераторай бага балшар, эдир наhан тухай, партизан хүдэлөөндэ тэрэнэй хабаадаhан тухай музейдэ табигдаhан зургаан мянган экспонат хөөрэнэ.

Зохёолшын 80 жэлэй ойн баярай жэлдэ хоёр зуугаад бэшэг болон посылка Чугуевкын музейдэ ерэhэн юм. Тэндэнь А. Фадеевэй зохёохы ажал ябуулгада зорюулагдаhан документнүүд, мэдээжэ литературоведүүдэй номууд, портредууд, хубиин хэрэгсэлнүүд бии.

«Би өөрөө энэ hууринда ундыhэн хүм, — гэжэ тэрэ Чугуевка тухай хөөрэдэг байгаа. — Тиимэhээ тэрэнэй али зэргэ дулиин балай районой байhые hананаб. Бүхы волость дотор эхин шатын миин гурбахан hургуули байhан юм». А. Фадеевэй үүсхэлээр hууринда шэнэ hургуули нээгдээ. Тэрэниие уран зохёолшо номуудаар хангаhан, үхибүүдтэ библиотекэ суглуулжа үгэhэн юм.

Мүнөө Чугуевкада олон дабхар гэрнүүд, болбосон hайн соёлой ордон баригданхай. Алас-Дурнын үзэсхэлэн байгаали hууриниие тойруулаад тэрэл шэгээрээ үлэогдэнхэй.

Чугуевка, Примориин хизаар.

ДООДО АМАРАЙ hУУРИН ЗОН

Амар мүрэнэй доодо урасхалай Личэ голой эрьедэ археологууд неолидай үеын хүнэй байрын үлэгдэлнүүдые олобо. Манай ээрын үр... тээхи гурбадахи мянган жа... hээ эхилжэ, Доодо-Амар... hуурин зон эндэ хэдэн зуу... жэл соо ажаhууhан байга... ха гэжэ тухайлхаар.

—Эртэ урдын доодо амарайхид, — гэжэ экспе... дициие хүтэлбэрилэгшэ ... Медведев хөөрэжэ эхилнэ,— гансал загаhа барилгаар, ... нууряар hонирходог байга... гүй. — Үнгэтэ шулууна... даар хэгдэhэн мэхэ загаhа... сахюур зэбэнүүдтэй хамт... галдажа шатааhаан ... амhарганууд олдоhон байна. Гэхэ зуура, мүнөө үеын на... хүүд, эскимосууд болон ... удуулай уг гарбалай ороо... тарижа шададаг байhые ... гамалай угалза хээтэй ... дэрхэйнүүдынь тэмдэглэнэ.

Эрдэмтэд Амар мүрэн ш... лар комплексно шэнжэлэ... хэнэ. Тэдэнэр Алас-Дурны... хизаарай анха шэнжэлэгдэ... hэн ба ашаглагдаhан түүхэ... hонирхоходоо, үнэтэ мате... риалнуудые олажо абаха... хараална.

Николаевск-на-Амуре.

АЖАБАЙДАЛ—ҺУРГУУЛИ—ТҮРЭЛХИД

ДУНДАРШАГҮЙ ДУРА БЭЛЭГЛЭГШЭ

…садта няняар ху-
…Ирина Степановна би-
…басагада дахуулаад лэ
…ерэдэг һэн. Нина гэр-
…ганса үхибүүн һэн
…садта олон соо орохо-
…мой өхөөр хүхидэг, баяр-
… Эхэ басаган хоёрой
… дахасалдаһаар ябатар,
…нүүд мэдэгдэнгүй үн-
… Нина һургуулида ороо
… һурагша болоодшье
…, тэрэ үнеехи бага-
… суранзан мэтээр та-
…, сүлөөтэй сагтаа тэ-
…гүйжэ ерэдэг лэ ошодог.

…найман класс дүүргээд
…, эхэдээ гэнтэ ханда-

… бишни саашаа һу-
…, Яһала бодожо
… багшанарай училищада
… һургуулида ороодүй
… хүмүүжүүлдэг мэр-
… болохом,—гэжэ шии-
… Нина эхэдээ мэдүүл-

… эсэстэ эхэнь баса-
… зүбшэжэ, Нина Чири-
… һургуулида ороогүй үхи-
… хүмүүжүүлхэ мэргэжэл-
…хоор Улаан-Үдын баг-
… 2-дохи училищада
… эхилһэн намтартай
… курсда һура-
…, эжынгээ хүдэл-
… үдэрэй гурбан ча-
… ажаллажа эхилбэ.
… Нина училищияа
… түгэсхөө. Эрхим, һайн
… тоодо тэрэ ниис-
… ажаллахаар үлөөг-
…

… 1966 оной зун арбан
… наһатай хүмүүжүүлэг-
… Нина Ивановна Чирикова
… намтарай хуудаһые
… Советскэ районой

57-дохи ясли-садта ираһан байна.

—Эндэ анха ерэхэдэм, бэлэдхэлэй бүлэгэй хүмүүжүүлэгшээр табяа һэн. Тэрэ үедэ манай саад ганса район соогоо бэшэ, харин бүхы город, республика дотороо эгээл онсо, эгээл һайн байра байдалтай хүүгэдэй эмхи зургаан байһан юм. Һая училищи дүүргээд ерэһэн намда гансата иимэ газарта орожо хүдэлхэ гээшэ нэрэ хүндын хэрэг бэлэй,—гэжэ Нина Ивановна Чирикова хөөрэнэ.

Н. И. Чирикова 1975 ондо Эрхүүгэй багшанарай институт заочноор дүүргэжэ, ясли-садайнгаа методистаар дэбжүүлэгдээ.

Энэ саадта хүдэлжэ байһан 22 хүмүүжүүлэгшэдэ методист Чирикова педагогикын, дидактикын заабаринуудые баримталан, үдэр бүри туһална. Тэрэнһээ гадна ГорОНО-гой штатнабэшэ инструктор һэн хадаа хотын бусад саадуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзажа, нэмэл хэшээлнүүдые үнгэргэдэг, хүдэлмэридэнь туһатай зүбшэл заабари үгэдэг юм. «Бишыхан үхибүүдые наадхуулжа һургахада бэлиг шадабари хэрэгтэй гэжэ һанагшаб. Элдэб нааданхайнуудай байхада, тэдэниие зүбөөр хэрэглэжэ, наадажа шадахагүй үхибүүд гэжэ байдаг»,—гэжэ мэргэжэлтэ жэшээнүүдээр баримталан хөөрэнэ.

—Хүдэлмэридэтнай танда туһалдаг хүн бии гү?—гэжэ тэрэнһээ асуубабди.

—Одоошье байнгүй яахаб. Анха эхилжэ байхадам, Раиса Ивановна Трофимова гэжэ хүмүүжүүлэгшэ айхабтар туһалһан юм. Тэрэнээ түрүүшымни багша гэжэ нэрлэдэгби. Харин мүнөө 60 гаран хүнһөө бүридэһэн коллектив соомнай дүй дүршэл ехэтэй хүмүүжүүлэгшэд олон ааб даа. Зоя Яковлевна Сильченко Валентина Николаевна Бирюкова хоёрые тэдэнэрэй тоодо нэрлэмээр. Эдэ нүхэд ба саадаймнай директор Валентина Михайловна Ремезова гэгшэд үргэлжэ намда туһалдаг заншалтай хүнүүд юм. Валентина Михайловна хүүгэдэй эмхи зургаануудта 33 жэл соо хүдэлнэ. Директорээрэ бидэ омогорходогбди. Тэрэмнай СССР-эй болон РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличнигай тэмдэгүүдтэ хоюуландань хүртэһэн республика доторой хүүгэдэй эмхиин гансахан хүдэлмэрилэгшэ гээшэ, — гэжэ Н. И. Чирикова директор тухайгаа дурдаа бэлэй.

Удаань директортэйнь дахинаа уулзабаб. Өөр тухайгаа юрэдөөшье хэлэхэ дурагүй янзатай. «Хоёр гурбан жэлһээ пенсидэ гарахаа байһан хүм. Залуушуул тухайл бэшэхэ ёһотойт. Нина Ивановнатай 6—7 жэл соо хамта хүдэлнэб. Ехэ бэлигтэй хүмүүжүүлэгшэ, шадамар бэрхэ методистмнай гээшэ. Ехэ амжалтатай, һайнаар хүдэлжэ байһан, найдалтай мэргэжэлтэ гэхэ байнаб. Тэрэ багашуулда айхабтар дуратай, Үглөөнһөө үдэшэ болотор саадтаал сагаа үнгэргэдэг. Ажалайнь амжалтын нюуса эндэһээл үндэһэтэй. РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличнигай нэрэ зэргэтэй болоһониинь хэлээшыемни гэршэлнэ гээшэ аабза. Өөрынгөө һүүлээр Нина Ивановнагаа орондоо дурадхаха хүсэлтэй хүм»,—гэжэ В. М. Ремезова һаналаа бидэнтэй хубаалдаба.

Набтархан аад, бата бэхи бэетэй, шанга алхасануудтай Нина Ивановна Чириковатай ябажа, саадтайнь танилсабабди. Методическа кабинедтэ ороходомнай, дулаахан, һаруул, уужам. Зэргэлүүлжэ табигдаһан хоёр ехэ шкафууд соо дүй дүршэл тухай номууд, элдэб хэрэгсэлнүүд дүүрэн табятай. «Манай ясли садай нээгдэһээр сентябриин 1-дэ 15 жэл гүйсэхэнь. Миниишье эндэ хүдэлжэ эхилһээр баһал эды шэнээн жэл үнгэршэбэ. Нээгдэһэн үдэрһөөнь хойшо хүдэлжэ эхилһэн хүнүүдһээ би эндэ гансаараа үлөөд байна хаб»,—гэжэ тэрэмни намда хөөрэнэ. Сэнхир-хүхэ нюдэдынь ойр зуура һанаата болонгёор хараадхина... Арбан долоо наһатайдаа алхажа ороһон бэеэ гоёо хараадхёо гү, али алхам бүхэнииень адаглажа, өөдэнь болгоһон үхибүүдээ һанаадхёо гү—халта уйдан алдаад, хүлисэл гүйһанай һүүлдэ, хөөрөөгөө тэрэмни үргэлжэлүүлээ һэн.

Нина Ивановнагай хүмүүжүүлжэ, һургуулида үдэшэһэн үхибүүд мүнөөшье болотор тэрээнтэеэ холбоо барисаатай

байдаг юм. Оля Терлецкая Зүүн Сибириин соёлой, Владик Сердюк технологическа институдай 3-дахи курсда һурана. Тиихэдэ Ольга Воронина һур харбалгаар спортын мастер болонхой. Эдэнэрээрээ хүмүүжүүлэгшэ урмашан, омогорхон ябадаг юм.

Тус ясли-садһаа мүнөө 90 үхибүүн һургуулида үдэшэгдэбэ. Саадта байһан дүрбэн жэлэй турша соо үхибүүдэй зураһан зурагуудынь согсологдожо альбом болгогдоод, тэдэндэ бэлэг болгон барюулагдадаг юм. Альбомойнь хажууда һургуулида ороһонтойнь дашарамдуулан амаршалһан бэшэгтэй открытка шоколад хоёр бэлэглэгдэдэг заншалтай. Ингэжэ үдэшэгдэһэн, түрэл болошоһон 90 үхибүүдэйнгээ орондо энэ коллектив эды шэнээн ондоо үхибүүдые угтаба бшуу. Багашуулда дундаршагүй дуратай Нина Ивановна Чириковагай ажалайнь арбан зургаадахи намарынь эхилбэ.

В. НАЙДАНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. И. Чирикова.

…лэй гэшүүн-оронуудтай, нэн түрүүн Советскэ Союз-… харилсаа холбоотой байһанайнгаа ашаар Венгри ара-… ажахые машина болон түхеэрэлгэнүүдээр ханга-…тай.

…РАГ ДЭЭРЭ: Будакаласдахи бүд нэхэлгын предприя-… хүдэлмэрилэгшэ Лацко «СТБ» түхэлэй совет станок … хүдэлнэ.

МТИ—ТАСС-ай фото.

ҮЗЭГЛЭЛДЭ ҺУРГАЛГЫН ТҮЛХЮУР

БАГШАДА МЕТОДИЧЕСКА ТУҺАЛАМЖА

ГРАМОТАДА һургалгада бэлэдхэлэй үедэ хэрэглэгдэхэ хөөрэлдөөнэй 40 хэшээлэй конспект бэлдэгдэжэ, тусгаар ном болгогдожо, 1979 ондо хэблэгдэһэн байна. Бэлэдхэл сентябрь һарада үнгэргэгдэжэ, үзэглэлые үзэлгэ октябрь һараһаа эхилнэ. Энэ үедэ хэгдэхэ хүдэлмэридэ программаар 190 час хараалагдана. Үзэглэлэй үедэ һурагшад аяар табяад абяантай, тэрэниие тэмдэглэһэн үзэгүүдтэй танилсажа, уншалга бэшэлгэ хоёрто һураха болоно.

Грамотада һургалгын хажуугаар хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэри хэшээл бүхэндэ үнгэргэгдэхэ ёһотой. Энээн тухай буряад хэлэнэй программын тайлбари бэшэг соо иигэжэ хэлэгдэнэ: **«Бэлэдхэлэй класста түрэлхи хэлэ үзэхэ программын гол шухала зорилгонь хадаа хэлэлгэ хүгжөөлгэ ба грамотада һургалга болоно. Грамотада һургалга хэлэлгэ хүгжөөлгэтэй нягта холбоотойгоор, тэрэнэйнгээ үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэгдэн ябуулагдаха ёһотой».**

Гэбэшье хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэри грамотада һургалгын бэлэдхэлэй үеынхиһөө тон ондоошогоор ябуулагдаха болоно. Ушарынь юуб гэхэдэ, һурагшад абяан ба үзэгтэй танилсажа эхилнэ ха юм. Тиимэһээ хэлэлгэ хүгжөөлгын материалнууд һурагшадай үзэжэ байһан абяан ба үзэгтэй тон нягта холбоотой байхаһаа гадна бэхижүүлгын үүргэ дүүргэхэ болоно.

Грамотада һургалгын үедэ хөөрэлдөөнэй тусхай урогуудые үнгэргэхын тула темэ бүхэнһөө 2—3 час хэрэглэжэ болохо. Жэшээнь, түрүүшын «Манай гэр бүлэ» гэһэн темэдэ 8 час үгтэнэ: абяан ба үзэгүүдтэй (а, х, ш) танилсалгада 6 час хэрэглээд, үлэһэн сагтань хөөрэлдөөнэй хоёр урок үнгэргэжэ болохо.

Ушар тиимэһээ һуралсалай жэлдэ буряад хэлээр грамотада һургалгада үгтэһэн 190 часһаа 40 часыень хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ хараалжа болоомоор.

Грамотада һургалгын үедэ үхибүүдэй аман хэлэлгые хүгжөөлгэдэ гол анхаралаа табидаг багшанар республика доторнай яһала олон. Тэдэнэй зарим нэгые нэрлэхэ болоо һаа, эдэнэр: РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Ц-Х. М. Мункуева (Амгалантын эхин һургуули), В. Д. Цыденова (Оронгын дунда һургуули), БурАССР-эй һургуулиин габьяата багша Т. Б. Тогочеева (Шанаагай эхин һургуули), Т. Ш. Шарханова (Жэмһэгэй дунда һургуули), Р. Б. Гуруева (Дунда-Худанай дунда һургуули), Номтоева С. Ц. (Эгэтын Адагай дунда һургуули), Л. Д. Ванданова (Ивалгын дунда һургуули) болон бусад. Зургаан наһатай үхибүүд юрэнхыдөө һургуулида ерэхэдээ, олон юумэ мэдэһэн, ойлгоһон, түрэлхи хэлэн дээрээ гүйсэд хөөрэлдэжэ шадаха дадалтай болоһон байдаг. Энэ ушарые багшанар анхаралдаа абажа, һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар бэелүүлхээ оролдодог.

Хэлэлгэ хүгжөөлгэ хадаа үхибүүдэй үгэ, хэлые баяжуулха, тэдэнэй ухаан бодолые хүгжөөхэ, элдэб юумэнүүд тухай, хүн зоной ажабайдал болон байгаалиин үзэгдэл тухай ойлгосо мэдэсыень үргэдхэхэ, эли тодо болгожо үгэхэ гэһэн зорилготой. Дээрэ дурдагдаһан багшанар хэшээлдээ арадай аман зохеолһоо, буряад уран зохёолшодой, поэдүүдэй зохёолнуудые элбэгээр хэрэглэдэг. Уран зохёол хадаа үхибүүдэй зүрхэ сэдьхэлые татадаг, тэдэниие зүб ябадалтай болгон, һайн һайхан һанаа сэдьхэлтэйгээр хүмүүжүүлдэг ха юм. Удхаараа бэлэн, ойлгосотой аад, тон һонирхолтой, уран гоё найруулгатай онтохонуудые, рассказуудые, шүлэгүүдые, дуунуудые, оньһон үгэнүүдые зургаан наһатай үхибүүдтэ уншажа үгэхэдэ, хүнгэхэн таабаринуудые таалгахада, тон анхаралтайгаар шагнадаг, һонирходог гээшэ.

Хэлэлгэ хүгжөөлгын урогуудые методическа талаһаань зүбөөр байгуулхань бэрхэтэй юм. Ушар тиимэһээ дүй дүршэлөөр баян багшанар хамагай түрүүндэ хэшээл бүхэнөө тон һайнаар бэлэдхэдэг: хэшээлэйнгээ зорилго эли тодоор хараалдаг, түсэбөө дэлгэрэнгыгээр табидаг, илангаяа һуралсал хүмүүжүүлгэ хоёрые нягта холбоотойгоор ябуулдаг, илангаяа харуулан ойлгуулха пособинуудые бэлэдхэжэ хэшээл бүхэндөө хэрэглэдэг. Зургаан наһатай үхибүүн һурагшад болоошье һаа, алишье талаһаа долоотой үхибүүдһээ ондоо гээшэ. Тиимэһээ энэ ушарые дүй дүршэлтэй багшанар анхаралдаа абажа, хэшээлээ үнгэргэхэдөө, хүүгэдэй саадта хэрэглэгдэдэг методическа арга боломжонуудые үргэнөөр хэрэглэдэг. Хэшээлдээ танилсуулха шэнэ үгэнүүдые болон мэдүүлэлнүүдые шэлэн абажа, классай урда табигдаха асуудалнуудые түсэбтөө оруулдаг. Зургаан наһатай үхибүүд абяануудай илгаае һайнаар, бата бэхеэр ойлгожо абабал, саашанхи классуудта түрэлхи хэлээ шудалхадаа ядалдадаггүй. Олонхи һурагшад абяанай илгаае муугаар ойлгоһон дээрэһээ уншаха ба бэшэхэ шадабари муутай байдаг. Ушар тиимэһээ хүндэ орёо үгэнүүдые (абяануудые) зүбөөр үгүүлхэ упражненинүүд урок бүхэндэ 4—5 минутын туршада үнгэргэгдэхөөр түсэб соо хараалагдаха болоно.

Багша урогто бэлдэхэдээ, харуулан ойлгуулха ямар пособинуудые хэрэглэхэ тухайгаа бодомжолхо болоно. Буряад классуудта олон жэлдэ хүдэлжэ ябаһан багшанар харуулан ойлгуулха пособинуудые өөһэдөө зохёоһон байдаг бшуу.

Урок бүхэнэй һүүлдэ дүн гаргагдаха: энээн тухай түсэб соо тон тодоор бэшэгдэхэ болоно. Тиихэдэ түрүүшын (3—4) урогуудаар багша өөрөө дүн гаргаха, һүүлээрнь һурагшадта өөһэдөөрнь урогой дүн гаргуулжа һургаха тон шухала. Урок соо оролдоһон, һайнаар хүдэлһэн һурагшадые багша онсо тэмдэглэнгээ, дуугай һууһан үхибүүдтэ анхаралаа табиха ёһотой. Тиимэ үхибүүдэй нэгэшье асуудалда харюу үгэжэ шадаа һаань, оролдолгыень тусхай тэмдэглэжэ, магтахада зохид байдаг.

Зарим һургуулинуудта (бэлэдхэлэй класста) хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэри ёһо тэдыгээр гү, али оройдоо ябуулагданагүй. Жэшээнь, Гондын, Эгэтын (Ярууна), Жаргалантын, Харганаагай (Сэлэнгэ), Шэбэртын (Бэшүүр), Дээдэ-Ивалгын болон бусад һургуулинуудай һурагшад бэлэдхэлэй класс дүүргэжэ гарахадаа, һула бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа: үгэнүүдые бүхэлеэр гү, али үеэрнь уншаха дадал абаагүй, багшын хөөрэжэ гү, али уншажа үгэхэдэ, тэрэнэйнгээ удхыень гүйсэд хөөрэжэ үгэхэ шадабаригүй байгаа. Энээнэй гол шалтагаан хадаа грамотада һургалгын үедэ хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэри ябуулагдаагүй гү, али муугаар ябуулагдаа ха юм.

ЗУРГААТАЙ - ДОЛООТОЙ үхибүүд һургуулида анха түрүүн ерэхэдээ, үгэ хэлээршье дутамаг, һанал бодолоо гүйсэд дамжуулан хэлэхэ шадал багатай байдагынь мэдээжэ. Үхибүүдэй хэлэлгэ хүгжөөхын тула саг үргэлжэ, ямар нэгэн системэтэйгээр, гуримтайгаар хүдэлмэри ябуулжа, үгэ хэлэлгын дутагдалнуудые усадхаха ба хэлэлгыень баяжуулха зорилго багшын урда табигдана.

Зургаан наһатай үхибүүд элдэб янзын бэлэдхэлтэй байдаг. Тэдэнэр нютагайнгаа «хэлэн» (диалект) дээрэ өөр хоорондоо хөөрэлдэжэ шадаха, хүнэй хэлэһэниие ойлгохо, асуудалда харюу үгэхэ шадабаритай болоһон байдаг. Зарим үхибүүд бэлэдхэл (хүгжэлтэ) һайнтай ерэдэг: зурагтай элдэб янзын номуудые гү, али журналнуудые, илангаяа кино ба телевизор хараха дуратай, түрэлхидэйнгөө хөөрөөнһөө элдэб юумэ ойлгожо абаһан байдаг.

Д. ОШОРОВ,
педагогикын эрдэмэй кандидат.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

АЖАЛША БЭРХЭ ЭХЭНЭР

Пагма Намдаковна Молонова хори гаран жэлэй туршада Түнхэнэй районой Толтойн дунда һургуулида хүдэлнэ. Тэрэнэй даадаг классууд ходо ариг сэбэр, стол ба партанууд дээрэнь зааханшье тооһон үгы, сонхонуудынь ялагар байдаг. Зун, намарай сагта үбһэшэдэй звенонуудта гаража туһалалсадаг.

Үнинэй хүдэлмэрилэгшэ Пагма Намдаковна үхибүүдэй, багшанарай, нютагайнгаа хүнүүдэй дунда ехэ хүндэтэй болонхой. КПСС-эй райкомой, районой Соведэй гүйсэдкомой, районогой, һургуулиин дирекци болон парторганизациин хэдэн грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр тэрэ шагнагдаһан байха.

Б. БИРБАЕВ.

Социалис оронуудаар

ШЭНЭ ЦЕХ АШАГЛАГДАБА

…ГА. Тршинецкэ ме…ргическа комбинадһаа …бэшэхэнэ хада уула …бойжо байдаг үйлэд… үлэгдэл — шлак ой… сагта хүнэй нюдэндэ …олдохоёо болихонь. …юуб гэхэдэ, энэ шлак …ниёо буйлуулагдахань …

… энэ предприятида … комплексно аргаар …улха шэнэ цех Чехос… дотороо эгээн түрүү… ашаглалгада үгтэбэ. Цех …аа кальци болон маг… минеральна үтэгжүүл… үйлэдбэрилэн гаргаха бай…

…хословакиин эрдэмтэдэй … тоото туршалганууд … минеральна үтэгжүүл…эй дабһатай хүрьһэндэ …ала таарамжатане бата… Тэрэшэлэн иимэ үтэг…ын оруулагдаһан га… ургаһан тарянанай эшэ … бүхэ байдаг гэжэ ба…алагдаа.

…өр жэлэй үнгэрөөд бай… цех проектнэ хүсэндөө …дэхэ хараатай. Тиихэ… жэл бүри 400 мянган … үнэтэ үтэгжүүлгэ хү… ажахын һалбарида эль… байха болоно. Буйлуу…лһан шлагай үлэгдэл… бусад компонентнүү… баһал хии һалахагүй. Тэдэнь авто-харгынуу… хушалгада хэрэглэгдэхэ…

…ДАМЖУУЛГАНУУДАА ЭХИЛБЭ

СОФИ. Пирин гэжэ Бол…ын шэлэлүүдэй дунда …нюруунаа 2000 метр… бодо тооойн бододог …лек гэжэ үндэрэй орой… телевизионно дамжуулга…ые хэжэ байдаг шэнэ …-телецентр хүдэлжэ …ба. Тэрэнэй барилгые …баригшад хараалагдаһан …орһоонь нилээд урид …үргэжэ шадаа. …нэ түбэй дамжуулга…дые Благоевградска, Смо…кэ болон Пазарджикска …руудай хүн зон хара…на.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ ПУТЕВКОНУУДААР

БУДАПЕШТ. Венгриин …фсоюзуудай элүүржүүлгын …зарнуудта зунаинь хаһа …рбэ. Балатон нууран …лэн эрьедэ, Дунай мү…н захаар, хада уулануу… хаягаар түбхинэһэн са…ри болон амаралтын …ынгуудта 1,3 миллион… үлүүтэй хүн зон амар…, бэеынгээ тамир хүсэ …ээһэн байна. Имагтал …рта бэшэ, мүн аша үрэ…өөр, хүхюун сэнгэлигээр …етэй сагаа үнгэргэхэ эр… байдал тэдэндэ гүйсэд …агдаһан гээшэ. Ганса… Балатон нуурай эрьеын …аралтын газарнуудта Вен… искусствын уран бэ…этэйшүүл мянга гаран …церт наада харуулһан … бшуу.

ЭКОНОМИКЫН ИНСТИТУДАЙ 20 ЖЭЛ

ХАНОЙ. Республикын эр…-шэнжэлгын эгээн томо …нуудай нэгэн болохо … [illegible] … Тэдэнэр социалис экономикын аша үрые дээшэлүүлхэ найдамтай харгы замуудые тодорхойлжо, арадай ажахын бүхы һалбаринуудан, промышленна предприятинуудан хүдэлмэрилэгшэдтэ зүбшэл, заабари үгэжэ, үнэтэ дурадхалнуудые оруулжа, тэдэнээ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэнь туһалжа байдаг юм. Институдай хүдэлмэрилэгшэд Советскэ Союзай, аха дүү социалис бусад оронуудай адлирхуу мэргэжэлтэй эрдэмтэдтэй тон нягта харилсаа холбоо байгуулханхай юм.

Мүнөө Экономикын институдай коллектив Вьетнамай Социалис Республикын социально-экономическа хүгжэлтын гурбадахи табан жэлэй түсэб зохёохо зорилгоор горитой ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхай.

ШУЛУУ НҮҮРҺЭ МАЛТАН АБАГШАД МҮРЫСЭНЭ

УЛААН-БААТАР. МНРП-гэй XVIII съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө Монгол ороной шахтернууд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнэ. Шарын-Голой ба Бага-Нуурай уурхайнуудай, «Налайха-капитальная» шахтын коллективүүд байгша оной туршада гурба миллион үлүүтэй тонно шулуун нүүрһэ малтан абажа, оронинигоо жасада оруулха зорилго урдаа табинхай.

Налайхын шахтернууд һара бүри 100 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтан абана. Монгол нүхэдтөө совет мэргэжэлтэд горитой туһаламжа үзүүлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, совет шахтануудта хэрэглэгдэдэг түрүү онол арганууд эндэ нэбтэрүүлэгдэн, технологическа процессүүдынь сүм оньһожоруулагдана. Ойрын сагта энэ шахта проектээр хараалагдаһан хүсэндөө орожо, жэл бүри 800 мянган тонно шулуу нүүрһэ үгэдэг болохо юм.

Совет шахтернуудай баян дүй дүршэл Монгол ороной шахта, уурхайнуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ байнхай. Монгол ба Совет хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридхэгдэһэн интернациональна бригаданууд эндэ илангаяа ехэ габьяатай. Тэдэнэй баян дүй дүршэл ажал хүдэлмэриин ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо ехэ үүргэ дүүргэнэ.

46 ОРОН ЯАРМАГТА ХАБААДАБА

БЕРЛИН. Байгша оной сентябриин 6-һаа 13 хүрэтэр үргэлжэлһэн Лейпциг хотодо үнгэргэгдэдэг заншалта уласхоорондын яармагта 46 ороной 6 мянга шахуу фирмэ, промышленна предприяти, худалдаа наймаанай нэгэдэлнүүд хабаадаа гэжэ «Нойес Дойчланд» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, яармагай генеральна директор З. Фишер мэдүүлһэн байна. Эдэ үдэрнүүдтэ 100 гаран гүрэнэй промышленна болон худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, түлөөлэгшэд Лейпциг ерэжэ, яармагта хабаадаа юм.

Яармагта хабаадагшадай харилан гүрэнүүдэй павильонууд дунда Советскэ Союзай павильон эгээн томонь байгаа. Эндэ 10 мянга гаран экспонат табигдажа, олоной һонирхол үүсхэбэ.

(ТАСС).

Хилын саанаһаа

ТАСС — АПН

ПОРП-ын ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой мэдүүлгэ эндэ тунхаглагдаа. Тэрээн дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: орон соохи политическэ байдал аюултай шэглэлтэйгээр хүгжэжэ байна. Экономическа байдал саг үргэлжэ муудана, эрхэтэдэй ажаһуудал бүри бэрхэтэй боложо байнхан. Эдэ ушаралнуудые зогсоолго—национальна хэрэг болоно. ПОРП-ын онсо яаралтай IX съезд Польшые бэрхэтэй байдалһаань гаргаха программа тогтоолнууд дотороо тодорхойлон хараалһан юм. Социализмын хараа бодол баримталан бэелүүлдэг олониитын бүхы хүсэнүүдэй ороной ажабайдалда ашаг үрэтэйгоор хабаадаха бүхы арга боломжонуудые нарти хангана гэжэ мэдүүлгэ дотор саашадаа тэмдэглэгдэнэ. Иимэ арга боломжонууд «Солидарность» гэдэг шэнэ профсоюзай урда мүн лэ нээгдэнхэй. Тэрэнэй съездын түрүүшын шатын хүдэлмэриһөө, тэндэ абтаһан шиидхэбэринүүдһээ харахада, урда тээньшье «Солидарность» дотор үзэгдэдэг, хэтэрүү шэглэлнүүд гэжэ тиихэдэ харагдадаг байһан харата балмад ябуулганууд ба үзэлнүүд бүхы эмхиинь хуулита программа болгогдоһон байна.

Тиимэһээ, Гданьскда, Щециндэ, Ястшембэдэ гар табигдаһан хэлсээнүүд нэгэ талаһаа таһалдуулагдаа. Тэдэ хэлсээнүүд поляк арадай ба гүрэнэй тон шухала ашаг туһада харша ябуулга хэдэг политическэ эсэргүү талынхидай программаар һэлгэгдэһэн байна. Энэнь — шуһа адхаралга тохёолдуулхаар зүришэлдөө хёмороо үүдхэхэ хараа шэглэл болоно.

Хуушан хёмороогоо үргэлжэлүүлхэ, профсоюзай удха шэнжэ ба үг зорилгонуудта ямаршье хабаагүй шэнэ зүришэлдөө үүдхэхэ тухай соносхогдоо. Засагай оорынь лэ эрхэ түлөөлэлгэдэ хамаатай асуудалнуудаар гүрэнэй дээдэ зургаан—сейм тушаа сабаагүй шиидхэбэринүүд гаргагдаа.

«Зүүн Европын арадуудта хандалга» гэдэгынь — оронойнь газар дайдын бүтэн бүрин, аюулгүй ба энхэ түбшэн байлгын гол нүхэсэл ба найдабари болохо хамтын ябуулга эрхилдэг Польшын союзнигуудта эсэргүү харата балмад ябуулга болоно, — гэжэ Политбюрогой мэдүүлгэ дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Совет орондо харша ябуулга дэбэргэхэ, хуурагдан мэхэлэгдэһэн залуушуулда илангаяа хоро хохидолтой ба аюултай номнолой ба хэблэлэй хүдэлмэри улам үргэдхэгдэһэн байна. Иимэ ябуулгануудынь бүхы, патриотическа, политическэ харюусалгын мэдэрэлтэн хүсэнүүдые һанаата болгоно. Мантай хани барисаатай оронуудай, илангаяа бидэнэй тон дүтын союзник — СССР-эй ехээр һанаата болодог, буруушаадаг байһыень һаин ойлгонобди.

«Солидарностиин» баримталдаг хараа бодол — манай гүрэнэй засагай зургаануудан бүхы оролдолго хүсэлэлгэнүүдые мэдэрдэггүй хараа бодол — правительствын тодорхойлон хараалһан, ПНР-эй сеймэй баталһан, Польшодохи социально-экономическа байдалые тогтууритай болгохо программын дүүргэлтые таһалдалда оруулаа. Энэнь ямар зорилготойб гэхэдэ, общество доторхи хүндэ хүшэр, тааруугүй байдал үлөөхэһөө гадна, мүн саашадаа доройтон муудаха аюул Польшын арадай ажахыда тохёолдуулна.

Манай парти, арадай Польшын засагай зургаанууд фүйдхэлтэ, харата балмад ябуулгануудые хэхээ болихыень «Солидарностьда» оло дахин уряалан пануулпан байха, — гэжэ мэдүүлгэ дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Засаг буляан абаха, Польшо доторхи ниитын-политическэ байгуулалтые хубилгаха зорилго урдаа табиһан, эсэргүү политическэ эмхи тогтоохо хараа бодол съезд дээрэ илаһан байна. Энэнь — «Солидарность» дотор нэгэдэһэн хүдэлмэришэдэй программа бэшэ. Гданьска съезд, үнэндөө, хүдэлмэришэн ангиин өөрынгөө эмхидэ нүлөөлхэ, тэрэнэй ябуулгын түлөө харюусалга дааха арга боломжыень хаһаа. Тэрэниие хорото балмад, контрреволюционно бүлэглэлнүүд — КОС-КОР, «Бээе даанги Польшын конфедераци» гэдэгүүд өөһэдынгөө ашаг туһада, хорото зорилгодо хэрэглэнэ. Социалис Польшодо эсэргүү баруун оронуудтахи фүйдхэлэн түбүүдтэй, мүнгэн ба техническэ туһаламжа үзүүлдэг профсоюзна тон хархис фракцинуудтай холбоотой этэгээдүүдэн ябуулгаһаа шалтагаалан, иимэ ушар тохёолдоо.

Бодото ушар байдалынь иимэ. Энээниие бүхы хүдэлмэришэн анги, бүхы ажалшад, бүхы олониитэ, түбхын түрүүндэ национальна шэнэ хосорол ушаруулха хараа бодол тодорхойлходоо нэрынь дурдагдаһан «Солидарностиин» гэшүүд мэдэхэ ёһотой.

Политическэ харата балмад ябуулгые буруушааһан, сагай түлөө тэмсэл үүдхэлгые буруушааһан, социалис гүрэн үгы хэхэ һэдэлгэнүүдые буруушааһан ябуулга хэхыень Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэдэй партиин бүхы гэшүүдые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро уряална, Таряашадай нэгэдэмэл ба Демократическа партинуудай гэшүүдтэ, Залуушуулай социалис союзай, һалбаринуудай ба автономно профсоюзуудай гэшүүдтэ, «Солидарностиин» гэшүүдтэ, католическа эмхинүүдтэ, Польшын эхэнэрнүүдтэ, бүхы олониитэ зондо хандана.

Оршон байдал аюултай болонхой, бүхы полягуудай ниитын зол жаргал хангадаг гүрэндэ ушарһан контрреволюционно аюул улам ехэ боложо байна.

Социалис гүрэн түрын аюулгүй байдалай үндэһэ һуурииие хангадаг, конституционно гол ёһонуудые хамгаалха уялгатай ба зэргэтэй бүхы хүнүүдтэ хандана-бди. Польшын бээе дааһан байдалые хамгаалдагтаал адляар социализмые хамгаалхабди. Гүрэн түрэеэ хамгаалхын тула шухала болоһон бүхы аргануудые гүрэн хэрэглэхэ байха. Арадай засагта Польшо — манай хамтын байра болоно. Тэрэниие эмхидхэн байгуулхада бэрхэтэй байһан юм. Манай национальна түйлалтануудай үгы хэгдэхэгүйн тула, ажалша хүнүүдэй, арад зоной, Польшын гүрэнэй аша туһада манай ажабайдалые гуримшуулха, бүри һайнаар эмхидхэхын тула эрид шууд тэмсэебди, бүхы хүсэеэ нэгэдхэебди.

Холбоо барисаае үргэдхэхын түлөө

НЬЮ-ЙОРК. Американ-скэ … барисаанай национальна совет Рейганай захиргаанай … гадаадын тон аюултай политикые эрид буруушаана. Мэдисон хотодо (Висконсин штат) болоһон совещани … хабаадагшадай [illegible]

… байһанаа мэдүүлээ. … дотор … тусхайлан тэмдэглэнэ. … Саган байшангай … хараа бодол бүхы хүн түрэлхитэнэй … эгээн … тохёолдуулан байна. … ха стратегическэ зэбсэгүү-[illegible]

…дые хизаарлалгын асуудалнуудаар совет-американ … [illegible]

…документ дотор дурдагдана. Соведэй гэшүүд совет-американ холбоо барисаа бүхы талаарнь үргэдхэхые хүсэнэ, ОСВ-2 тухай договорые … [illegible]

А. ХЕЙГЭЙ ИНТЕРВЬЮ

ВАШИНГТОН. США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейг «Вашингтон пост» газетэдэ интервью үгэхэдөө, Польшын дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааржа үргэлжэлхэ, энэ ороной социализмда харша этэгээдүүдтэ дэмжэлгэ үзүүлхэ гэжэ Рейганай захиргаанай һанаашалдаг байһыень, үнэндөө, лаблан баталба.

А. Хейг «нээмэл общество туйлаха ябуулга улам саашадаа үргэдхэгдэхэ гээд найдадаг байһанаа» элирхэйлээ, Польшодохи «Политическэ хубилалтануудые» али болохоор магтана. Польшын «нээмэл общество» гээшые КОС-КОР түхэлэй контрреволюционно эмхинүүдтэ, мүн орон доторхи засагые эзэмдэхэ ба социализмын бүхы туйлалтануудые усадхаха гэжэ эрмэлзэдэг, социализмда харша бусад бүлэглэлнүүдтэ сүрин сүлөө олгохо ябадал болоно гээд Рейганай захиргаанай ойлгодог байһаниинь элирнэ. Ондоогоор хэлэбэл, гүрэнэй секретарь Польшодохи шахардуу байдалые бүри ехээр дэбэргэхэ, эндэ тохёолдоһон түбэг бэрхэшээлнүүдые улам һүжэрөөхэ зорилгоор, правительствада харша саашанхи ябуулганuудта тэдэ бүлэгүүдые, үнэндөө, тухирна.

Гэхэтэй хамта, «Солидарностиин» хэтэрһэн балмад бүлэгүүдэй харата ябуулгадаа Рейганай захиргаанай зүгһөө дэмжэлгэ абахаар багсаахадань болохо гэжэ А. Хейг ойлгохоор хэлэһэн байна. Польшодо туһаламжа үзүүлхэ ёһотойбди, үзүүлжэ байнхайбди. Холбоото Штадууд «тиимэ оролдолго хүсэлэлгэнүүдтэ хэнһээшье ехээр хубитаяа оруулна» гэбэ.

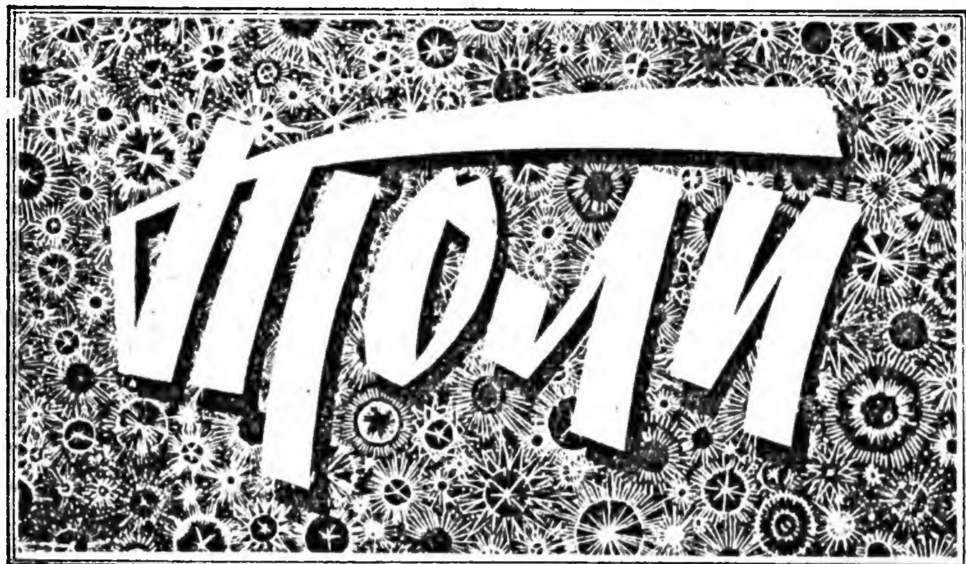
Гүрэнэй секретарь Ирандахи байдал тухай асуудал дээрэ тогтохо зуураа, энэ ороной «эмхи гуримгүй байдалтан» болоһон тухай шашаха зуураа, иран арадые баһамжалан доромжолһон үгэнүүдые хэлэбэ. «Ирандахи үйлэ хэрэгүүдэй түгэсхэл баруун тээхи оронуудай туйлалтануудтай, хараа шэглэлтэй» тааруу байхынь тула Рейганэй захиргаан өөрынгөө хубитые али болохоор оруулха байха» гэжэ тэрэ сэхэ мэдүүлнэ. Тиимэ болохолоороо, арад зоной унагаан усадхаһан шахай засагай баримталдаг байһан хархис замда оруулха һэдэлгэ гаргана, энэ ороной дотоодын хэрэгүүдтэ Вашингтоной саашадаашье хамаарха һанаатай байһыень тэрэ лаблан элирхэйлээ.

Нейтронно зэбсэг бүтээхэ шухала гэжэ ходо тоолодог байһан юм гээд Америкын гадаадын политическэ зургаанай толгойлогшо мэдүүлээ. Энэ мэдүүлгыень шэнжэлэн тайлбарилха зуураа, «А. Хейг нейтронно бомбо бүтээжэ захалха асуудал шиидхэлгын талаар НАТО-гай Европодохи нэгэдхэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагшын үүргэ дүүргэхэ һанаатай» гэжэ «Вашингтон пост» тусхайлан тэмдэглэнэ.

ПЕКИНЭЙ ҺҮИДХЭЛТЭ ЯБУУЛГА

ДЖАКАРТА. «Хани барисаатай, харилсаа холбоотой байхые» хүсэнэбди гэдэг найдуулгануудтаа зүришэн, Пекин Зүүн-Урда Азиин правительствануудта харша элдэб бүлэглэлнүүдые дэмжэжэ, … хитад үг гарбалтан… «Синар Паги» газетэ бэшэнэ. [illegible]

Индонезиин дотоодын хэрэгүүдтэ Пекинэй бүдүүлигээр хамаардаг баримтануудай элирүүлэгдэһэнэй һүүлээр, Джакартадахи Хитадай посольство хаагдаһан байна гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ. … [illegible]

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- ТЭМСЭЛЭЙ ОХИН СООГУУР
- «МОРИНОЙ ТОНОГ ЗЭМСЭГ»
- ГҮРЭНЭЙ ЗӨӨРИДЭ ГАМТАЙГААР ХАНДАХА
- ШАРА НАБШАҺАНАЙ ХАҺА

ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Тэмсэл... Энэ хадаа ульһа зали ехэтэй, уряалан зоригжуулма үгэ лэ. Эрхэ сүлөөтэ байдалые мандуулха, юрын арад зоной хуби заяае үндэһөөрнь хубилгаха хэрэгтэ бүхы наһаяа зорюулһан дулэтэ тэмсэлшэд түүхэдэ үсөөн бэшэ. Агуу вождь В. И. Ленин, революционернүүд И. В. Бабушкин, Ф. Э. Дзержинский, бусадшье тэмсэл гээшые ажабайдалайнгаа гол үг зорилго болгон, хүн түрэлтэнэй жаргалай олон доро нэгэдүүлжэ шадалаа бшуу. Ильичэй зохёон байгуулһан һаруул һайхан орондо совет Хуули мандалжа, хүн бүхэн һураха, ажаллаха, амарха эрхэнүүдые гүйсэд эдлэн ажаһууна.

Үе сагнай жэгтэй, гайхалтай. Замбуулиин дайда юрын хүнүүдтэ нюусануудаа дэлгэнэ, эрдэм, техникын хүгжэлтэ үдэр бүри үргэн дэлисэтэй болоно. Байдалнай баян дэлгэр, орой дээрэмнай амгалан тайбан огторгой. Хүн бүхэн ерээдүй руу эрмэлзэнхэй, урдаа юрын бэшэ, холын хараата зорилгонуудые табинхай, гоё һайханиие бүри хурсаар мэдэрдэг болоожо, ухаан бодолой талаар далижан ургаһанхай. Энэ хадаа хүгжэнги түгэс социализмын үедэхи обществын гол шэнжэ шанарынь бшуу.

Гэбэшье нимэ элдин һайхан үедэ обществын гуманис ёһо заршамуудые буруугаар ойлгодог, олониитэдэ харша ябадал гаргадаг, оршон тойрон боложо байһан ушарнуудта хүнгэншэгөөр, бодомжогүйгөөр хандадаг, өөһэдынгөө ябадалда шүүмжэлхы сэгнэлтэ үгэжэ шададаггүй хүнүүд дайралдаһаар гээшэ. Энээн тушаа олон жэшээнүүдые элирхэйлжэ болоно. Техническэ мэргэжэл олгодог хотын 8-дахи училищада болоһон диспут-хөөрэлдөөн ухаанһаам гарадаггүй. Мүнөө үеын залуушуулай уялга, зорилгонууд тухай хүн бүхэн өөр өөрынгөө һанамжа хэлэхэ ёһотой байба. Наташа Б. үгэ хэлэхэдээ, бидэ, эдир үетэн, Корчагинай үеын залуушуулдал адли ульһа ехэтэйгээр ажаллаха, һураха аргатайбди, тэрэ үеын ёһо заншалнуудые үргэлжэлүүлэн, байдалаа зохёоел гэжэ уряалба. Үгэеэ дүүргэхэтэйнь сасуу, гонзогор шарайтай ута хүбүүн һуурииһаа һуга һурэн бодожо: «Болиё-о даа, ангиин дайсадгүй, дайн дажаргүй сагта ямар тэмсэл тухай үгэ гарганааш. Хорёод гушаад онуудай залуушуул манда орходоо золтой байгаа. Түүхэ байгуулалсаа ха юм. Харин мүнөө энэшни хооһон үгэнүүд. Юрын юрьеэн. Үндэр хүсэлнүүдтэйшье һаа, хаана, ялагаад бэелүүлхэбши?» гэбэ. Наташа Б. ямар харюу үгэдэг юм ааб гэжэ шагнаархаһамнай, тордиһогүйгөөр: «Хүн зондо туһатай байха аргаяа алдаа гүш? Хүсэ шадабаряа гамнангүй, өөрынгөө хүбитые олоной хэрэгтэ оруулалсаха ёһотойш. Энэ, минии ойлгоходо, өөрэгүй тэмсэл гээшэ. Үшөө үргэнөөр, түрэл оронойнгоо эрхэтэн мэтээр бодомжолоод үзөө һаа, эб найрамдалай түлөө дуугаа үгэлсэхэ зэргэтэйбди», — гээд тоб байса дуугарба.

Ёһотойл, зүйтэйл харюу үгтөө гээшэ. Хүн бүхэн бүри багаһаа нимэ һонор хёрхоор, һэримжэтэй ухамайлигаар хүмүүжүүлэгдэхэ ёһотой. Теэд арад зон соо хэлсэдэгээр «үтэлтэрөө ухаа орохогүй, үлтиртэрөө шүлэ гарахагүй», улайха сайхые мэдэхэгүйшүүл оршон тойронхи хүнүүдтэ, мүн түрэл гаралдааншье һаа тойбори, обществодо зүрюу ябадал хэдэг байха юм. Архиин халуунда ойгошоод, айл аймагайнгаа дунда нэрэ хүндэеэ алдажархёод, халирхай замда гараһан хүдхэшүүл шүүмжэлэгдэхэл ёһоороо шүүмжэлэгдэнэ. Эдэнэртэ архиһаа үлүү нангин юумэ үгы. Анхан сагта хүршэ байһан Еланкинтан гэжэ айлайхиие һанахада, хуухын үһэн урзыжэ, зэбүүрхэл түрэнэ. Архи намнажа, түрэһэн ганса үрингөө һургуулида һураха аргыень алдуулаад. һогтуу һойгон байха үедөө тэрэнээ хараажа, намнажа, хооһон нойтоор байлгадаг һэн. Уланшьегүй хүршэнэрэй тэсэбэри һалажа, дуулгаха газартань дуулгагдажа, бодото хэмжээн абтаа бэлэй. Ингэжэ хоёр архиншад түрэлхидэй эрхэнүүдээ хаһагдаһан, ажалһаа хүлжэһэн тула гэм зэмээ дүүрэнээр амсаһан юм. Энэ нэгэ баримта хадаа совет хүнүүдэй муу муухай ябадалтай эбсэшэгүй байһые гэршэлнэ. Олоной оролдолгоор ерээдүйн нэгэ, эрхэтэн хуби заяанайнгаа сэбэр арюун харгыда гараа бшуу. Эхэ оромнай энхэргэн даа, үншэн үлбэрөөр нэгэшье хүниие орхихогүй, энээхэн басаганшье хонгор түнгалаг мэдэрэлээ хэзээдэшье алдахагүй аабза гэжэ найдамаар. Энэмнай бултанһаамнай дулдыдаха хэрэгтэй ёһотойл тэмсэл гээшэ.

Нэгэтэ магазинда оробобди. Богонихон оошорой һүүл багаар зогсожо байтарнай, абаха танаггүй хараал эхилшэбэ. Маряатай ехэрхүү һамган тас байса танирижа байбал даа: «Дайнай ветеран гээшэбди гэхэт. Бусадһаа үлүү юумыетнай харагшагүйб. Алим тэрэ үнэмшэлгөө... Магад мэхэлжэшье байгаа ааламши?!»

Тэндэ байһан хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ үүр сухал орьёлоо, өөһэдөө доромжолуулһанһаа өөрэгүй болоо һэн ха. Сүүмхэхэн барижархёод, сүлөөтэй аажамханаар хотынь үйлсөөр һэлэн хатарһан эхэнэр хэнэй хүсөөр, хэнэй ашаар амиды мэндэ ябаһанаа ойлгодоггүй байбал. Дайнда хабаадалсаһадай, тэндэһээ бусаагүй баатарнуудай дурасхаал хүндые хиртүүлхэ һанаатай энэ эхэнэрэй һэнгэрээ алдаһыень сэйлгүүлхэ гэһэмнай, нимэ харюу дуулдаа бэлэй: «Эрэ хүн хадаа хуули ёһоор татагдажа, албата ёһоор бүү баряа юм бэзэ». Нимэрхүү мэдүүлгэнүүдтэ эгсэ, тодо харюу үгтэхэ зэргэтэй. Үгыд һаа, бултанай дүүгай байһые дэмжэлгэ мэтээр һанажа, бүришье годоорсон. «һүүлээ дээгүүр хаяха» бшуу. Мүн ухаагаа гүйсэд бүрилдөөгүй заримашуулда һанаа оруулжа магад.

Хүн бүхэнэймнай һаһан урасхал үһандал түргэн. Хүхын дүүтэй эрьелтэгүй ошоһон жэл, һара, үдэр бүхэн дахинаа нэгэтэшье тэхэрихэгүйл. Тиимэһээл һанаһандаа хүрэхын, зориһоноо бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ, хүшэр хүндэ замда тулгарлаһан хүндэ туһалха зэргэтэйбди. Дээдэ һургуулида һураха үедэмнай бидэн сооһоо бэлиг шадабариингаа, хүсэ шадалайнгаашье талаар илгардаг нэгэ нүхэр байһан юм. Теэд хүсэһэн хүсэлдөө халдахые зүрхэсэдэггүй. хэзээ нэгэтэ эхилэгдэхэ юм ааб даа гэжэ тодорхой бэшэ харюу үгөөд лэ, маанадһаа холододог һэн. Энээн тухайнь багшадаа хэлэхэ баатай болобобди. Ойлгууламжын халуун хөөрэлдөөнэй удаа тэрэ «һэг» орожо, нүхэдэйнгөө найдабариие харюулхын түлөө харюусалгатай байһанаа ойлгоо һэн.

Нийтын ажалһаа хүлжэхэ, худал хүүрмагтай орёолдохо, хани нүхэсэлдөө, инаг дурандаа урбаха, хуби заяандаа эрхэһэнтээ эрмэлзэлээ алдаха ба бусадшье олон ондоо дутуу дундануудые обществын хүгжэлтэдэ һаад тойбо үшарууулна. Эгээл тиимэһээ хүн бүхэн бүри багаһаа коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдэхэ ёһотой. Ерээдүйн эрхэтэнэй, дүрбэн тэгшээр хүмүүжэнги хүнэй түлөө тэмсэлээ хэзээдэшье бү һуладуулаял!

Тэмсэл... Гүн гүнзэгы, дэлгэр баян удхатай үгэ лэ. Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшад К. Маркс, Ф. Энгельс, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй мэдээжэ түлөөлэгшэд Г. Димитров, Э. Тельман, Ю. Фучик, бусадшье үдэр бүхэниие, үглөө бүхэниие тэмсэлээр эхилдэг, дүлэтэ уряагаараа олоной сэдьхэлдэ нангин гол бадараадаг байһан. Энэ уряа хэзээдэшье хуушархагүй. Дэлхэй дээрэ һайн муугай, атаа жүтөөнэй, эзэрхэг түрэмхэй политикын ябуулагжа, дайн байлдаануудай суурянай дуулдажа байгаа сагта бүхы арга шадалаараа эб найрамдалые хамгаалхабди. Нейтронно бомбо зохёон байгуулһан Сэмюэл Коэн гэгшын үбайгүй мэдүүлгэнүүдые уншахада, хүнһөө түрэһэн хүн гээшэ гү гэжэ һанахаар лэ. Харата нимэ һэдэлгэнүүдые элиишэлжэ, хүн түрэлтэниие үгы хэхэ гэһэн аймшагтай жэгшүүритэ «түсэбүүдыень» уридшалан һэргылхэ гээшэ бултанаймнай уялга.

Тэмсэлгүйгөөр ажабайдал үгы, ажабайдалгүйгөөр тэмсэл үгы — энэл даа хөөрэлдөөнэймнай тодорхой тобшолол. Тэмсэлэй эршэ хэзээдэшье бү һуладаг!

Г. ДАШЕЕВА,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

ЭМЭЭЛЫНЬ ТОХООД ТАБИЛУУЛХАМ...

Забайкалиин арадуудай этнографическа музейдэ нээгдэһэн «Мориной тоног зэмсэг» гэһэн выставкэһээ

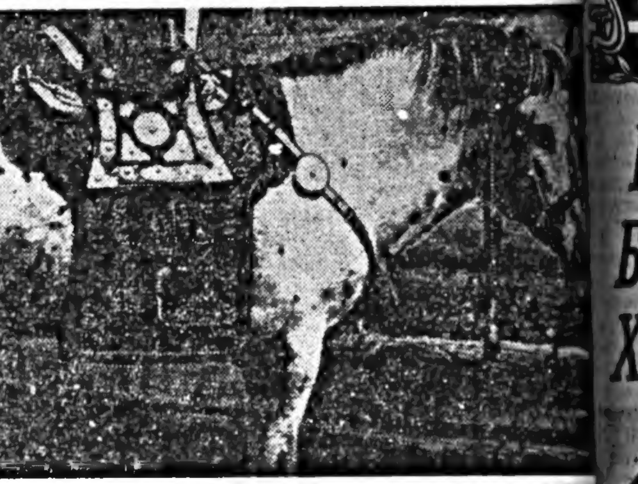
«Хүлынь дүрөөдэ, гарынь ганзагада хүргэхэ» гэһэн урданай үгүүлэл буряад хэлэнэймнай уран хурса аргануудай нэгэн болон тогтонижонхой. «Дүрөө уташ һаа, газарта тулахагүй, дүү һайниш һаа, ахада хүрэхэгүй» гэһэн оньһон үгэ өөрэгүй ой ухаанда ороодхино. Тиихэдэ ардаг, гүйгөөшэ, агта, зээрдэ, боро, хээр, жороо ба бусадшье түхэл зүһын моридтухай, тэдэндэ тоходог тоног зэмсэг тухай хэды олон дуунуудые арад зомнай зохёогооб? Жэшээлхэдэ, «Эмниг солгёо моринойшни эмээлэйнь дүрөөбшэ һайхан лэ», «Хатаршал ульгам хүлэгэйнгөө хазаарынь дараад табилуулхам» гэһэн мүрнүүдэй хонгор уян аялга хэзээ урданһаа буряад зоной сээжын шэмэг болодог һэн шуу. Эрхим агта моритой хүн хүсэ шадалтай, баян бардам, дээдын эрэ гэжэ тоологдодог байһаниинь гайхамаар аал?

Үняар мана татаһан зэрэлгээтэ талада болоһон уралдаанда, сагаалганда, һур харбаанай нааданда морин эрдэнидээ соло дуудажа, тоног зэмсэгынь гоёохо заншал дэлгэрэнхэй бэлэй. Һагсагар шэрүүн һүүл, һамбайень һамнаха, эмээлһээ эхилээд ташууртань хүрэтэр нюдэ баясуулма болгохые эрмэлзэдэг һэн. Һайн гоёолто һайн эзэнэй, һайн хүлэгэй шэнжэ гэжэ баһал тоологдодог һэн аабза. Эгээл эндэһээ элиржэ эхилһэн шуу.

Нимэ дэлгэрэнгы урид үгэ юундэ хэлээбши гэхэдэ, Байгал шадархи арадуудай һуудал байдал харуулһан этнографическа музейдэ «Мориной тоног зэмсэг» гэһэн хоморой шухаг экспонадуудтай выставкэ һая нээгдэбэ. Олоной һонирхол үүсхэмээр выставкын авторнууд хадаа музейн научна хүдэлмэрилэгшэд Е. Е. Янгутова, Т. В. Гурка гэгшэд болоно. Залуу уран зураашан Светлана Воробьёва энэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулалсаа юм.

— Һүүлэй үедэ жэл бүри выставкэнүүдые эмхидхэлгын заншалта болоһые һайшаан тэмдэглэмээр. «Буряадуудай хубсаһа хунар», «Урданай искусство», «Байгал шадар ажаһуудаг хүн зоной сёёлые, һуудал байдалые гэршэлһэн гэр тойронгой хэрэгсэлнүүдэй суглуулбари» гэхэ мэтэ хүдэлмэринүүднай һайн сэгнэлтэдэ хүртэнхэй, — гэжэ Елена Евграфовна Янгутова хөөрэнэ.

Эмээл, хазаар, хэжэм, мориной һүүл доогуур, үбсүүндэнь углагдадаг тоногые уран гартан А. Ф. Ездин һэльбэн заһабарилаа, шэнэлээ юм. XIX зуун жэлдэ ажаһууһан буряад урашуулай бүтээлнүүдтэй хүн зониие танилсуулха гэһэн зорилго зохёохы бүлэгэй урда табигдаа. Эндэхи научна хүдэлмэрилэгшэд хуушанай экспонадуудые тэсэбэри ехэтэйгээр суглуулхаһаа гадна гамтайгаар хандажа, нарин нягтаар хадагалжа байдаг юм. Гадна хоморой шухаг уралал тухай мэдэсэ олслэгдэһэн, эмээл, ташуур минаа, шудэр, шалгяа, мориной хүзүүндэ үлгэгдөөд, элдэб янзаар жэнгирдэг хонхо гэхэ мэтэ элбэг дэлбэгээр табигданхай. Хэжэнгын, Яруунын, Захааминай, Зэдын, бусадшье районуудһаа, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудһаа асарагдаһан тоног зэмсэгэй түхэл хэлбэридэ анхархада, нүүдэл байдалтай. мал ажалтай буряад зон гэр тойронгой жэжэ бужа хэрэгсэлнүүдые гоёоходоо онсо

ниитын дунда тарааха, гол түлэб мориной тоног зэмсэг оёдог шорник мэргэжэлтэй А. Ф. Ездинэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхэ гээшэ тон шухала гэжэ тоологдоо һэн. Ушарынь гэхэдэ, ардаг мориной ама хазаарлахаар бүтээл үсөөн лэ хүн мүнөө үедэ урлажа, дархалжа шадаха бшуу.

Музейн байгуулагдаһан үеһөө нимэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилһэн юм. Шорник Андрей Фёдорович Ездин дэлгэрэнгы дүүрэн тайлбарил үгэжэ баясуулба. Тэрэ 1977 оноһоо эндэ хүдэлнэ. Бүри багадаа үбгэн абадаа туһалжа, мориной зүүдхэл, заһал урлалгада ульһа шуналтай болоһон юм. Эндэ хүдэлхөөр орохынгоо урда тэрэ Буряадай гүрэнэй конюшнида мори һургагшаар 40 жэлэй туршада хүдэлөө. Ингэжэ бүхы наһаяа дүрбэн туруута агта хүлэгтэ зорюулаа гэбэл алдуугүй. Андрей Фёдорович 79 наһанайнгаа дабаа гаталжа, 80 наһандаа дүтэлбэшье, бэлигынь залираадүй зандаа.

Арһаар хлазалагдаһан, мүнгөөр, түмэрөөр шэмэглэгдэһэн шадабаритай байһан гэжэ ойлгомоор. Гэхэһээ гадна, энэ шадабаринь үеһөө үедэ дамжан ерэнхэй. Ондо ондоо үе сагта нэгэ адли хээ угалзануудай дабтагдан һиилэгдэдэг, оёгдодог байһан ушар энээниие гэршэлнэ. Элдэб шугамаар долгитон, нугаляатан хотирһон дүрсэтэй хээ угалзанууд арһан дээгүүр оёгдонхой. Тоног зэмсэгүүдэй ямар үнгэтэй арһаар шэмэглэгдэһые обёорходо, дийлэнхидээ улаан, хүхэ, шара, хара үнгэнүүд нюдэндэ торосолдоно.

— Буряад урашуул гол түлэб нимэ үнгэнүүдтэ дуратай байһан. Гадна хакас, яхад яһанай, мүн Алтайда, Түбэдэ ажаһуудаг үгсаатан энэ искусстые эрхилһэн гээшэ, — гэжэ Андрей Фёдорович хөөрэнэ.

Хүлэг мориной заһалынь болодог эд хэрэгсэл уран шэмэглэлэйнгээ талаар үнэтэй шухаг байхаһаа гадна түүхын удха шанартай байһаниинь дамжаггүй. Сибириин арадуудай ажабайдалда хабаатай мэдээсэлнүүдые суглуулхада сэгнэшэгүй үүргэтэй гээд тодорхойлмоор.

Орон доторнай ... хоморой шухаг ... шадань хүгжөөхэ ... анхарал хандуулагд... жэ мэдээжэ. Ушар ... морин эрдэниин ... сэг тухай огтолон ... хихагүйн, ерээдүйн ... үбгэ, эсэгэнэрэйнгээ ... дал тухай мэдэсэтэй ... тула мүнөөдэр ... гаргагдана. Ашатай ... энэ выставкэ саг ... эмхидхэгдэжэ, түүх... дахинаа бодомжоло... емнай олгобо бшуу.

Нюдэнэй хужар, ... шэмэг (боолтотой ... дай жэнгирээ ... таатайл) болоһон ... тавкые олоороо ... өөһэд өөһэдынгөө ... үгэел гэжэ уряалха ... ди.

Г. ТУРТУ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... гын урашуулай ... А. Ф. Ездинэй ... һабарилһан эмээл.

М. Ж. САМБУ...

Буряад бэлигтэ поэд... нэгэн, СССР-эй Уран ... хёолшодой холбооной ... шүүн, Буряадай комсомо... шангай лауреат Мэлс ... янович Самбуев зохёо... лигэйнгээ түлэг дунда ... наһанһаа хахасан ...

Захааминай районой ... га нютагта 1940 оной ... ралиин 13-да тэрэ ... байна. Нютагай дунда ... гуулиие дүүргэд, Эрхү... гүрэнэй университедэй ... хын-хэлэ, бэшэгэй фак... тедтэ һурахаа оробо, ... ралсалаа дүүргэд, ... оной март һараһаа ... республикын Телевиде... болон радио-дамжуул... митедтэ хүүгэдэй редак... буряад хэлэн дээрэ ... жуулгын литератур... тораар хүдэлбэ.

Залуу авторай «Тай... саһан» гэжэ түрүүшын ... 1967 ондо хэблэгдэ... һүүлдэнь «Таймыр», «... га», «Доржи таабай», «... гын шүүдэр», «Мамаин ... буун» болон «Ара хан... гэһэн согсолборинуу... Удаа дараалан хэблэгдэ... публикын суута хонш... Социалис Ажалай Ге... Валентина Гончиковна ... нова тухай Мэлс Сам... зай бэшэһэн шэнэ ... «Байгал» журналай ... һанда нёдондо толилогд... уншагшад һонирхон ... һэн. Республикын компо... торнууд поэдэй шүлэ... дээр яһала олон дуу ... жэ, тэдэнь арадай дунда ... гэрһэн байна.

... «Современник» хэблэ... гараһан шүлэгүүдэй ... поэмнүүдэй, «Тайгын ... дэр» гэһэн номойнь ... 1974 ондо поэдтэ Буряа... комсомолой шан олгогд... юм.

Нютаг оронойнгоо ... дэрэй шэнэ шарайе ... дуулагша Мэлс Самбу... тухай дурасхаал ... нүхэдэй, уран шүлэ... дуратайшуулай зүрхэн... тэ мүнхэдөө хадагалаг... ябаха.

Бүлэг нүхэдынь.

Галуута нуурайнгаа гэлигэр нюруу мэтэ хабтагай тэгшэ даа Тамчын уужам тала. Энэ талада минии табижархиһан түхэреэн дэ юумэн мухарнха аабза. Хамхуул һалхинда хамаагүй һалирха, дүрбэн мөөр дураараа ошохол. Дардам харгыгаар бардам «Волга», жииганаһан «Жигули», заахан «Запорожец», урдаа оруулхагүй «Урал» хойно хойноһоо һубарилдана. Түмэр харгын тэрүү тэрээхэн Галуута-Нуур гэжэ станциин үйлсэ гудамжануудаар үймэһэн автомашина, мотоциклнууд урилдаатай.

— Урилдаха ямар ушар болоо юм ааб? — гэжэ һонирхобоб.

— Тоһо, бензинэй хойноһоо туха забдагүй гүйлгэлдэнэ гээшэ, — гэжэ нютагай зон тайлбарилба.

Геэд юундэ бэе бэеэ намнаха, эрьюулхэ, ээрэхэ болоо юм. Автозаправочна станцида ошохонь яалай? — гэжэ гайхабаб.

ХУЛГАЙН ХАРГЫЕ ХААХА!

— Хэлээ хазыш, хаана юм тэрэ станцишни? Тэрээн тухай манай эндэ юрэдөөшье дуулаагүй ёһотой. Тиимэ станциин үгы дээрэһээ үмсын транспорттай зон гүрэнэй машинаһаа бензин «һаахын» тула хойноһоонь табилуулна ха юм.

Үнэхөөрөөшье, хараһаар байтарни, харахан «Ковровец» мантан томо машина хүсэжэ зогсоогоод, «хүхэжэ» эхилбэл даа. «Хүхэнһөөнь» һалгааһанай һүүлээр мотоциклын эзэн машинын жолоошонһоо үшөө хүнэгөөр дүүрэн бензин «һаажархиба».

Энэмнай ябууд зуурын үдэрэй «һаалган» байшаба. Харин үдэшын «һаалганай» үедэ харанхы үйлсэнүүдтэ хаа хаанагүй хооһон һуулга, канистрануудай ханхинаан, жэнгирэн дуулдаад. уланшьегүй «буль буль» гэһэн бурьяма абяан удаан замхахагүй. Удаань хүхюу шог, хүхэ энеэдэн: «Хүхэгүйшье болбол хүхы шубуун хүбүүгээ тэжээдэг юм даа...» Хубиин автотранспорттай зоной ондоо аргаар бензин, тоһоор хангагдахагүй нимэ байдал тохёолдонхой.

Айлнуудай гараж, хотоор хэды мотоор хонолготойб гэжэ һонирхоходомнай, Галуута-Нуурай поссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. А. Фролов иигэжэ харюусаба:

— Үмсын эдлэлдэ байһан бензинэй хүхүүлинүүдые тоолоходо мянган мотоор болоно. Нэгэдэхеэр, дүрбэн мөөртэн, хоёрдохёор, мотоцикл, мотороллернууд, гурбадахяар, онгосын мотоорнууд, гадна электрохюрөөнүүд гэхэ мэтэ...

Барандаа шахуу гүрэниие һаажа, жолоошодые буруу харгыда оруулна гээшэ.

— Манай леспромхозой жолоошод нёдондо жэшээлхэдэ, 9.739 литр бензин үлүүсэ «шэргээжэрхиһэнэй» түлөө 1.027 түхэриг салинһаа түлэхэ баатай болоо һэн. Энэ хадаа тодорхойлогдоһон литрнүүд, балшыса баригдаһан жолоошод. Харин нормоһоо багаар гаргашалагдаһан бензинэй үлэгдэл оёор мүн лэ хонжоо наймаанай харгыгаар талиигаа гэжэ тухайлхада болоно, — гээд Сэлэнгын леспромхозой директор А. С. Игнатьев һанаа зобонгёор хэлэхэ юм.

«Һаамхай» түс леспромхозһоо гадна энэ тосхондо Гусино-Озёрскын мехлесхоз, станци, депо, ОРС, сельпо гэхэ мэтэ предприяти, организацинууд бии. Хуби хубиингаа хэрэглэмжын бензин, тоһо юрын торхо боошхонууд соо асараад, хүнэгүүдээр автомашинануудтаа юулэдэг гуримтай юм. Ниидэлгын үедэ самолёдуудые, космическа онгосонуудые түлишөөр хангажархиха оньһон аргатай байха үе сагта энээхэн газар дээрээ гушаад оной гуримаар заправка хэхэ юм байна. Тэдэ бочко торхонуудыень тойрожо гороолһон үмсын автотранспорт түрэнэй зөөриһөө «амаяа тоһодоно».

Тосхонойхид АЗС барюулха асуудал хорин жэлэй урда табиһан байна. Тэрэнь мүнөөшье болотор шиидхэгдэнэгүй. Эдэ жэлнүүдэй туршада хэды шэнээн бензин хонжоо наймаанай харгыгаар ходоро урдан ошоо гээшэб?! Нуур, далай ааб даа.

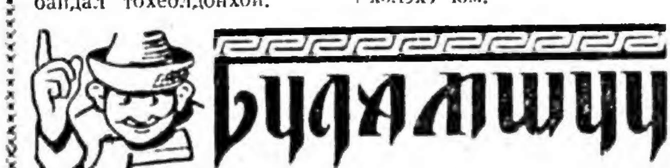
АЗС барюулха асуудал мүнөө жэл дахинаа табигдаба. Тосхоной предприяти, организацинууд өөһэдынгөө хамаанай дээдэ зургаануудһаа туһаламжа эрижэ хандаба ха.

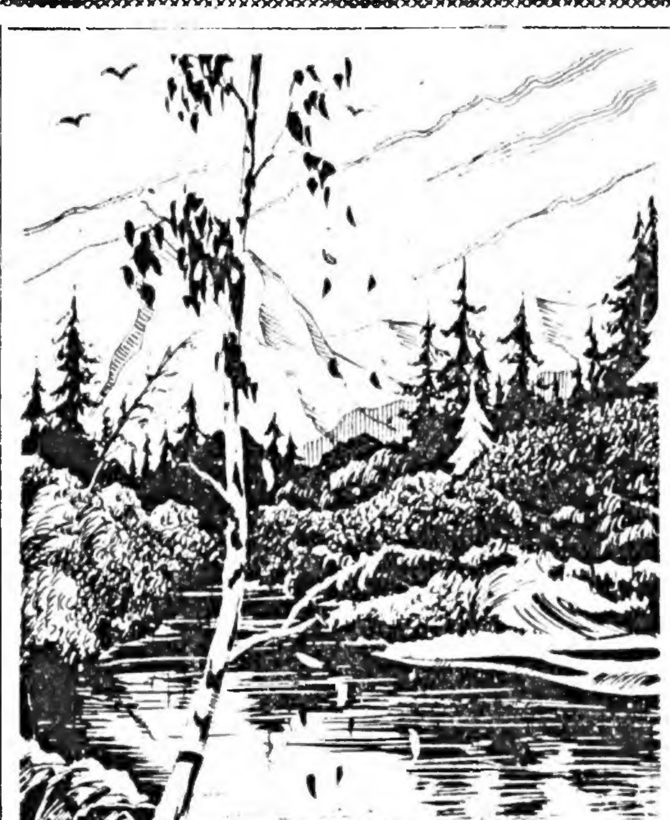
— Поезд хэзээнһээ бензинээр ябадаг болоо юм, — гэжэ Зүүн-Сибиринн түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ гайхаһанай һүүлээр Эрхүү хотодо байрладаг управленидээ гүйлтыень дамжуулжархёод, амин шухала хэрэгтэ һаармаг хандалга харуулба ха. Станци, депогой, мүн түмэр харгышадай үмсын автомашинанууд бэрхэшээлтэй байдалда байһаар.

— Хамһабариин барилгада хабаадалсаха арга боломжогүйбди, — гэжэ республикын түлишын промышленностиин, ой модоной министерствэнүүд хүхэ модо арсаба.

— Ойлгохын гүнзэгыгөөр ойлгонобди даа. Обоо оргой бензин, тоһон ондоо нүхэ, забһараар гоожожо арилна. Зүгөөр туһалха аргамнай үгыл.

— Галуута-Нуурһаа эгээн ойрын автозаправка хүрэтэр дүшэн километр болохо. Түсхайгаар бензин абахын түлөө урагша хойшоо 80 километр гүйлгэхэ үмсын автомобильтай «гэнэн» хүнүүдые тосхон соо тооложо нэрлэхэнь хүшэр. Оронлонь мүнөөхил «хүхүүлдэг» машинануудаа, «һаагдадаг» жолоошодоо тэрээхэн тосхон соогуураа намнажал гүйлгэлдэнэ ха юм даа.

Намарай ольбоной
Набшын халуун амиль
Наранай элшэ
Алдаһанаа хүсэлдүүлнэ хаһ.
Абаахайн шүлһэн
Агаарые «хүрмэн» үлгэлдөөд
Ама хамарта
Нарбагад гэн шаггагалдана.

Р. АБИДУЕВАЙ зураг.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ. «Таряашад үгэдөө хүрэхэ» — П. Ванчиковай статья «Таряа хураалга 81». «Һогооборишье һааһь һуридөө» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партиина ажабайдал. «Шефскэ туһаламжа үргэдхэгдэхэ» — М. Дмитриевэй статья. «Алдарта далай...» — репортажуудһаа Улаан-Үдын хүгжэлтын асуудалнууд ДСК-да шиидхэгдэнэ. «Хүнгэншье, түргэншье» — В. Денисовэй статья. «Комсомолой зүүр шалгаар» — Н. Разумовай статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Холын харгата түсэб» — М. Алексеевэй статья. АПН-эй материалнууд. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда Субботын үдэрэй түсхай хуудаһан.

СЭЯХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00 — «Русские узоры» гэжэ арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт.

Улаан-Үдэ. 10.30 — Шэнэ һонин. 10.45 — «Дүлэн». 11.15 — Худөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга.

Орбита. 11.40 — «Спортлотогой» 38-дахи тираж. 11.50 — «Эмээниие таанад шадахат». 12.35 — Ой модоной хүдэлмэрилэгшын Үдэртэ. Ой модоной ажахын хүдэлмэришэд тухай очерк. 13.10 — Уран һайханай гимнастикаар СССР-эй чемпионат. 13.30 — «Һолонго». Арадай уран бэлигэй телевизионно программануудай уласхоорондын IV фестиваль. «Мексикын хатарнууд» (Мексикэ). 14.00 — «Ветерануудын жаргаалдаа». Дайнай ветерануудай совет комитедэй байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойдо.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 10.30 — «Түрэлхид таанадта». 11.00 — «Соведүүдэй ажабайдал». 11.30 — Г. Гендаль. Концерт.

Улаан-Үдэ. 11.45 — «Дубровский» — уран һайханай фильм. 13.00 — «Ленинэй партиин съезд» — баримтата фильм. 14.10 — «Хореографиин хуудаһанууд» — телефильм. Константин Сергеев.

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 — «Залуу бүлэнэрэй телеклуб». 16.40 — А. Штейн «У времени в плену» — Москвагай сатирын театрай фильм-зүжэг. 19.00 — «Хадата нютагуудай дуунууд» — фильм-концерт. 19.30 — «Хүгжэмтэ киоск». 20.00 — «Терракотын миһэрэл». Хүгжэмтэ телефильм. 20.15 — Спортын программа. Хүндэ атлетикээр дэлхэйн ба Европын чемпионат. Францииһаа дамжуулга. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Уймар нураһахан». 21.15 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм-дэлгэрүүлгын дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.35 — «Последний дюйм» — уран һайханай фильм.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76 отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, инфо мации — 2-34-05, перевод — 2-54-9., писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Н-04673. Заказ № 216. Индекс 5901